

Лингвистичке актуелности

34

*Израду часописа омогућило је
Министарство просвете, науке и технолошког развоја
Републике Србије*

ISSN 2406-3207

UDK 801

Институт за српски језик САНУ

ЛИНГВИСТИЧКЕ АКТУЕЛНОСТИ

34

Београд, 2022

Издаје:
Институт за српски језик САНУ
Кнез-Михаилова 36, Београд

За издавача:
Др Софија Милорадовић

Електронско издање:
www.isj-sanu.rs
www.asusilc.net/aktuelnosti

Имејл:
lingvistickeaktuelnosti@yahoo.com

Уредници:
др Стана Ристић, др Биљана Сикимић, др Данко Шипка

Главни уредник:
др Ђорђе Оташевић

Конверзија за интернет:
др Данко Шипка

САДРЖАЈ

ПРИКАЗИ И ОСВРТИ

С. Слијепчевић Бјеливук: <i>Рекламно-пропагандни жанр у српском политичком дискурсу</i> (Јелена Филић)	9–14
Маја Вукић: <i>Комбиновање везника и невезничких речи у савременом српском језику</i> (Анђела Васиљевић)	19–28
Рајна Драчичевић (ур.): <i>Кругови Ирене Грицкат</i> (Јована Иваниш)	29–35
Дејан Ајдачић (ур.): <i>О новим речима I</i> (Марина Николић)	36–41
Mária Dobříková (ed.): <i>Philologica LXXVIII</i> (Кристина Ђорђевић)	42–45

УКРАТКО

Марио Лигуори: <i>Италијански језички троугао</i> (Светлана Слијепчевић Бјеливук) ...	49–50
Лазар Бошковић: <i>Речник интернета и дигиталнекомуникације</i> (Ђорђе Оташевић) ..	51–52

БИБЛИОГРАФИЈЕ

<i>Хроника XVIII годишње конференције Европског удружења институција за националне језике</i> (Анђела Васиљевић).....	55–64
---	-------

ХРОНИКА

<i>Прилози за грађу лексиколошке и металексикографске библиографије (14)</i> (Ђорђе Оташевић)	67–100
--	--------

ПРИКАЗИ И ОСВРТИ

Јелена Филић
(Косовска Митровица)

Светлана Слијепчевић Бјеливук: РЕКЛАМНО-
-ПРОПАГАНДНИ ЖАНР У СРПСКОМ ПОЛИТИЧКОМ
ДИСКУРСУ. Београд : Институт за српски језик САНУ,
2021, 248 стр.

Монографија *Рекламно-пропагандни жанр у српском политичком дискурсу* настала је на основу рукописа докторске дисертације *Језичко-стилске одлике рекламно-пропагандног жанра у политичком дискурсу*, одбрањене на Филолошком факултету Универзитета у Београду, 25. маја 2016. године, пред комисијом коју су чинили: проф. др Милош Ковачевић, проф. др Јелена Јовановић Симић и др Марина Николић, научни сарадник.

Како би се дао што комплетнији опис, рекламно-пропагандном жанру у оквиру политичког дискурса мора се приступити интердисциплинарно. Дакле, поред области лингвистике, какве су критичка анализа дискурса, прагматика и когнитивна лингвистика, неопходно је применити и достигнућа из других наука: политикологије, психологије, комуникологије, теорије политичког маркетинга, визуелних уметности итд.

Монографија *Рекламно-пропагандни жанр у српском политичком дискурсу* написана је на 249 страна, а састоји се из следећих поглавља: *Реч аутора* (7–9), *Увод* (9–13), *Циљеви, хипотезе и корпуси истраживања* (13–15), *Преглед значајних лингвистичких истраживања* (15–41), *Преглед значајних нелингвистичких истраживања* (41–51), *Теоријско-методолошки оквир* (51–55), *Језичко-стилске карактеристике плаката* (55–124), *Језичко-стилске карактеристике летака* (124–189), *Језичко-стилске карактеристике видео-спотова* (189–217), *Закључак* (217–249). У оквиру ових поглавља налазе се и потпоглавља која детаљније обрађују дати материјал. Корпус за истраживање о рекламно-пропагандном жанру чини материјал коришћен у предизборним кампањама у Србији у периоду од 1990. године до 2020. године. Почетна година узета је као референтна временска тачку која означава не само распад СФРЈ већ и почетак вишестраначја и демократије, слободне изборе и сл.

У оквиру рекламно-пропагандног жанра доминантна су три поджанра: најпре плакати, а затим леци и видео-спотови, па је сходно томе највише пажње посвећено њима. Указано је и на најважније а истовремено и најзахтевније комуникативне функције рекламно-пропагандног жанра: агитациону, манипулативну и убеђивачку. Језичке стратегије убеђивања и манипулације развијају се у свим поджанровима и на свим језичким нивоима, а ванјезички елементи подређени су истом циљу. Иза политичке реторике стоји разрађен систем манипулативних техника који налази упориште у употреби различитих (ефикасних) доминантних визуелних елемената, попут симбола националне културе, али и светске културне баштине.

Пре свега, неопходно је објаснити појмове који се помињу у књизи и зато почињемо од појма који је и део наслова књиге. Под *рекламно-пропагандним жанром у политичком дискурсу* подразумевају се говорне, писане и друге симболичке манифестације изражавања мишљења и ставова политичких актера у материјалима који се са недвосмисленим политичким циљем користе у предизборним кампањама. Предизборне кампање представљају период у ком се најинтензивније одвијају пропагандне активности политичких партија, а то се чини на различите начине погодне за рекламирање. Ауторка даје и етимологију речи пропаганда, која је латинског порекла и представља герунд глагола *propagare*, који значи „ширити се, размножавати се“, а то је за предизборну кампању најбитније – да дође до што већег броја људи. *Реклама* се дефинише као начин да се произвођачи обраћају потрошачима како би их заинтересовали за своју робу.

Чињеница је да се у предизборним кампањама језик јавља као средство за постизање одређеног циља, односно одношења победе на изборима. Репрезентативан предизборни материјал, који сведочи о употреби језика, али и других симболичких кодова, чине плакати, леци и видео-спотови, као најраспрострањеније форме комуницирања између политичких актера и гласача.

Ауторка монографије сматра да се рекламно-пропагандни жанр не може посматрати независно од друштвених и политичких околности зато што је њима условљен. Управо због тога, како би се постигла комплетна слика истраживања овог жанра, поред језичко-стилске анализе, потребно је ослонити се и на методолошке поставке критичке анализе дискурса. Критичка анализа дискурса је неретко субјективна, зато што у одабиру језичких средстава истраживач тежи одабиру само оних карактеристика за које сматра да су плански употребљене. Поред језичко-стилске анализе, потребно је укључити и дескриптивну, критичку интерпретацију резултата, с обзиром на то да је језик у изборној кампањи коришћен тако да

услови деловање рецепијената. Текст је широке намене, намењен различитим групама (старосним, верским, националним и др.).

Има више разлога зашто је за методолошки поступак искоришћена језичко-стилска анализа. Један од њих јесте вишеструка ограниченост рекламно-пропагандног жанра, а затим и испуњење како језичких, тако и ванјезичких критеријума у оквиру политичког дискурса. Функција које је најизразитија у дискурсу истовремено је и најзахтевнија, а то је убеђивачка функција, након које следи манипулативна. Језичко-стилска анализа прилагођена је врсти текста, у складу са теоријско-методолошком поставком критичке анализе дискурса.

Циљеви који су постављени подразумевају да ће ово истраживање дати исцрпан опис рекламно-пропагандног жанра у оквиру политичког дискурса са ослонцем, с једне стране, на она добра решења која се могу наћи у стилистичкој традицији и, с друге стране, са ослонцем на модерну лингвистичку теорију и методологију, које се развијају у оквиру критичке анализе дискурса. У овом истраживању коришћени су леци, плакати и видео-спотови различитих политичких странака које су биле активне у периоду од 1990. године, која се сматра и преломном годином за успостављање демократије и слободних избора, док истовремено означава почетак постојања више странака и распад СФРЈ, па до 2020. године, када су и одржани последњи парламентарни и локални избори.

У оквиру језичко-стилских потенцијала жанрова, С. Слијепчевић Бјеливук прави осврт на повезаност лексичког фонда са војним језиком, на сврху персуазије и манипулативности, а даје и запажања неких других истраживача. Када су у питању избори, уочава се да политика има заједнички лексички фонд са војним језиком: победа на изборима, као и победа у рату, подразумева успешно вођену кампању, а успешност у вођењу кампање даље подразумева персуазивне и манипулативне вештине. Лингвистичка анализа потврђује да се у политичкој кампањи језик користи као средство за постизање јасно постављеног циља.

Како је речено у књизи: „Под манипулацијом подразумева се *вешто смишљена подвала, превара, ујдурма, махинација*, а неретко се као синоним користи лексема манипулативност, док персуазија представља *наговарање, убеђивање, уверавање*.“ Ова два појма су веома битна када је у питању предизборна кампања, и што је политичар бољи у манипулацији и персуазији, имаће више гласача који му верују у то шта говори. Ипак, у лингвистичким истраживањима истиче се важност разликовања ова два појма, јер се, с етичког становишта, персуазија сматра легитимним средством, за разлику од манипулације која се сматра неморалним поступком који води до циља.

За спроведено истраживање веома је битно и запажање Вере Васић приказано у монографији, зато што рекламно-пропагандни жанр у политичком дискурсу на више равни кореспондира с новинским рекламним огласима, нарочито уколико се узме у обзир Бретонов став да свака реклама тежи да непрекидним низом речи зароби реципијента не допуштајући му ништа друго до да се преда. Та запажања односе се на:

- *однос између говорника и реципијента* (у рекламно-пропагандном жанру то су пропагатор и реципијент, у дискурсу новинског огласа оглашивач и читалац). Функција огласа је иста као и функција поруке коју оглашивач упућује читаоцу са намером да га убеди у потребност одређеног рекламног производа.

- *комуникативне функције*: Теоријско-практични приступ који је близак свођењу огласа на говорни чин препоруке а спада у оквир методолошко-теоријског проседеа анализе дискурса, има функцију побуђивања интересовања и мотивисања потенцијалног купца за куповину одређеног производа који је рекламиран. С друге стране, одређен број проучавалаца рекламне економске пропаганде, који није тако мали, сматра да реклама има вишеструку функцију. Према њиховом мишљењу, реклама, односно рекламни огласи поред тога што треба да подстакну потенцијалне купце и кориснике услуга, треба и да их информишу, подуче, забаве итд.

- *врста поруке*: одређује више чинилаца: предмет рекламе, намера пошиљаоца поруке, функција у односу на примаоца, језичко-текстуалне одлике и сл.

- *невербални код*: У рекламно-пропагандном жанру један од његових основних циљева јесте скретање пажње, односно користе се поступци који утичу на завођење реципијената.

У поглављима која се баве фразеолошким слоганима, истакнути су они који се најчешће јављају, као и њихова функција и значај. „Фразеолошке јединице дефинишу се најчешће као изразито експресивни вишелексемни спојеви, целовитог и релативно устаљеног лексичког састава.“ Слијепчевић Бјеливук наводи примере кроз које се може доказати заступљеност фразеолошких слогана у политичким кампањама, па је тако у једној изборној кампањи употребљена фразеолошка конструкција која представља целовиту пословицу: *Ко што народ каже: Кућа се од темеља гради. Правда је снага над силом. Ни по бабу ни по стричевима. Три пут мери, једном сеци. Како сејеш, тако ћеш и пожњети. Како народ каже – јасно ко дан.* На овај начин, кроз народне мудрости, желело се извршити промовисање лидера. Поред овог, дат је слоган *Служимо народу* (избори 2016), који показује повезаност са војним контекстом, као и значење да су политичари у хијерархији испод обичног народа. Војни дис-

курс присутан је и у слогану *Ко сме, тај и може* (мисао која се приписује Живојину Мишићу).

У грађи се јасно издвајају и слогани у којима се јављају фразеологизми чијој је трансформацији допринела негација, али показују тенденцију ка променама набоље: *Није на продају, Нећу опет да гледам исти филм, Србија се сагињати неће...*

Вокатив је веома чест у слоганима-позивима: *Србијо, изађи! Србијо, пробуди се!* Оваквом апелативном функцијом жели се пробудити национални дух грађана.

Када је реч о прилозима, са једне стране, када се говори о сопственој партији (коалицији, сарадницима и др.), користе се прилози позитивне семантике: *пристојно, коректно, одговорно и озбиљно*, уз које може бити употребљен квантификатор *веома*. Најфреквентнији је прилог *одговорно*. Са друге стране, прилози негативне семантике употребљавају се када је реч о политичким противницима: *неодговорно*, којим се остварује контраст, или када је реч о влади – *злочиначки*. Тако се нечије понашање, и уопште деловање квалификује као добро или као лоше, а улога квантификатора је да укаже на приближавање крајњим вредностима на вредносној оси добро – лоше.

Ауторка монографије сматра да реторске фигуре, као што су метафора, метонимија, кумулација и персонификација, у слоганима се најчешће употребљавају као манипулативна средства. Такође, приметна је и фреквентност фигура негације (*Ништа о нама без нас*) и фонетско-фонолошких фигура понављања којима се постиже ефектност и памтљивост слогана, а неретко се фигуре јављају удружено, као у слогану *То је то, СПО или Јул је кул* (рима и асонанца са таутолошком игром речи).

Најтипичније језичко-стилске карактеристике слогана су: властите и апстрактне именице, референција заменица, метонимијска проширења; фразеологизми народног карактера, трансформације фразеологизама засноване на редукцији, контаминацији и сл.; употреба падежа, глаголских облика, парцелација реченица, компарација; метафора, метонимија, персонификација...

Када је реч о плакатима и фотографијама, Слијепчевић Беливук указала је на доминантност симбола који су везани за културни и национални идентитет читавог народа и који могу пробудити различите врсте емоција: од страха до емпатије, љубави, нежности и сл. Тиме се постиже активирање колективне свести. Основна сврха симбола јесте пробудити пажњу народа, изазвати емоције, а онда и довести до неспособности разумног расуђивања. Истицање политичара на фотографијама, њихов поглед који је уперен ка објективу, а онда у последње време и у даљину или са стране, требало би оставити утисак замишљеног вође, визионара. Фо-

тографије политичара неретко служе и за антикампањске плакате, те се тако на једном од плаката налази пажљиво одабрана фотографија на којој политичар руком покрива уста, што је, такође, један од невербалних знакова лагања, избегавања истине и сл.

Неизоставни део ове монографије је и летак, као важно средство политичке кампање. У поглављима у којима се детаљније говори о лецима, они су приказани као средство политичког комуницирања. У односу на плакат, летак је касније почео да се јавља, нарочито на нашем говорном подручју. Поред термина *летак*, у употреби је, мада мање фреквентно, још и енглески назив *флајер*, а ретко се јавља и назив *памфлет*. Значење летка се дефинише као мањи лист папира штампан у већем броју примерака са краћим текстом пропагандног карактера. Активно су почели да се користе од 1997. године, а од 2000. јављају се и као средства за информисање грађана о политичким програмима и идејама, а не само као једно од средстава за рекламирање. Они се истичу по боји која је карактеристична за одређену странку, по логотипу странке итд.

Светлана Слијепчевић Бјеливук, објашњавајући језичко-стилске карактеристике видео-спотова, служила се и релевантним речницима како би дала потпуну дефиницију њихових значења. Тако се они у *Великом речнику страних речи и израза* Ивана Клајна и Милана Шипке дефинишу као кратки телевизијски програм намењен визуелном приказу музике, јавне личности и слично, и као кратка телевизијска реклама. У Вујаклијином лексикону видео-клип упућује на видео-спот, а под овом одредницом налазимо да кратак телевизијски програмски сегмент најчешће представља одређену визуелизацију неке поп или рок-композиције.

Део монографије говори о специфичности језика и стила у рекламним политичким видео-спотовима због симулације спонтаног говора, а заправо су изрежирани, плански, организовани. Од разговорног дискурса они преузимају ситуационе оквире, а често и језичка средства, како би били блиски реципијентима, са рекламним дискурсом у највећој мери деле ванјезичка средства и убеђивачку и манипулативну функцију.

У српском језику није постојала студија која се систематично и свеобухватно бавила испитивањем српског политичког дискурса, као ни рекламно-пропагандног жанра. До објављивања ове монографије постојала су истраживања која су се фрагментарно бавила овом тематиком. Захваљујући Светлани Слијепчевић Бјеливук, коју ово није спречавало да детаљну анализу рекламно-пропагандног жанра у српском политичком дискурсу, добили смо детаљан увид у ту тему.

Ивана Денић*

(Косовска Митровица)

Радмила Бодрич: АСПЕКТИ ОБРАЗОВАЊА И
ОСПОСОБЉАВАЊА БУДУЋИХ ПРОФЕСОРА
ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА. Нови Сад: Филозофски факултет
у Новом Саду, 2021, 112 стр.

Књига *Аспекти образовања и оспособљавања будућих професора енглеског језика*, резултат је дугогодишњег истраживања и стручног усавршавања Радмиле Бодрич, професора енглеског језика на Филозофском факултету у Новом Саду, који је уједно и издавач ове књиге. Ова књига, класична монографија, састоји се од осам поглавља. Тако се тематски распон књиге креће од: Ставова будућих наставника енглеског језика према настави граматике (Поглавље 1), преко Тестирања граматике страног језика (Поглавље 2), те Технике подстицања комуникације на енглеском језику (Поглавље 3), потом Мотивационих фактора у учењу енглеског језика (Поглавље 4), затим Рада са даровитим ученицима енглеског као страног језика (Поглавље 5), Микронаставе и иницијалног образовања будућих наставника енглеског језика (Поглавље 6), Методичке праксе као облика развијања компетенција будућих наставника енглеског језика (Поглавље 7) и, коначно, Профила доброг наставника енглеског језика (Поглавље 8). Садржај ове књиге можемо поделити на следећи начин: на самом почетку имамо *Уводну реч* (5) затим следи 1. *Ставови будућих наставника енглеског језика према настави граматике* (7), са деловима – 1.1 *Увод* (7), 1.2. *Имплицитни и експлицитни приступи настави граматике* (8), 1.3. *Истраживање* (9), 1.4. *Резултати* (10–13), 1.5. *Закључак* (13–15); 2. *Тестирање граматике страног језика* (15): 2.1. *Увод* (15); 2.2. *Експлицитно и имплицитно тестирање граматике страног језика* (16–18); 2.3. *Типови и карактеристике граматичких задатака* (18–20); 2.3.1. *Задаци са избором одговора* (20–22); 2.3.2. *Задаци са ограниченом језичком продукцијом* (22–25); 2.3.3. *Задаци са проширеном језичком продукцијом* (25–27); 2.4. *Закључак* (27–29); 3. *Технике подстицања комуникаци-*

* ivana.denic38@gmail.com

је на енглеском језику (29); 3.1. Увод (29); 3.2. Врсте питања у настави страних језика (30–32); 3.3. Истраживање (32); 3.4. Резултати (33–37); 3.5. Закључак (37–38); 4. Мотивациони фактори у учењу енглеског језика (39); 4.1. Увод (39); 4.2. Теорије и класификације мотивације у настави страних језика (40–45); 4.3. Истраживање (45); 4.4. Резултати (46–50); 4.5. Закључак (51–52); 5. Рад са даровитим ученицима енглеског као страног језика (53); 5.1. Увод (53–54); 5.2. Концепције даровитости и језичка даровитост (54–57); 5.3. Истраживање (57); 5.4. Резултати (58–65); 5.5. Закључак (65–66); 6. Микронастава и иницијално образовање будућих наставника енглеског језика (67); 6.1. Увод (67); 6.2. Микронастава као искуствено-рефлексивна пракса (68–71); 6.3. Истраживање (71); 6.4. Резултати (72–76); 6.5. Закључак (76–77); 7. Методичка пракса као облик развијања компетенција будућих наставника енглеског језика (78); 7.1. Увод (78); 7.2. Методичка пракса и иницијално образовање будућих наставника енглеског језика (79–82); 7.3. Истраживање (82); 8.4. Резултати (82–88); 7.5. Закључак (88–89); 8. Профил доброг наставника енглеског језика (90); 8.1. Увод (90); 8.2. Наставничка поезија у XXI веку (91–93); 8.3. Истраживање (93–94); 8.4. Резултати (94–99); 8.5. Закључак (99); Закључна разматрања (100); Литература (101).

У уводном делу ове књиге, Радмила Бодрич наводи коме и чему је књига намењена. Како каже, ова књига није само за све будуће професоре енглеског језика већ и „за све заљубљенике у наставничку професију“. У наставку каже да, „сврха ове монографије је да обезбеди студентима и наставницима енглеског и свих страних језика извор за што темељније упознавање, разумевање, проучавање и још дубље истраживање тема, феномена и процеса везаних за наставу страних језика (стр. 5).

Прво поглавље говори о томе колико је познавање граматике страног језика битно. Како она наводи „језичка тачност је исто толико важна као и течност говора“ (стр. 7). Ауторка је спровела и истраживање међу студентима енглеског језика о значају и приступима граматички у настави страних језика а резултати су показали да студенти имају широко развијену свест о важности граматике, чиме је она била посебно задовољна. Такође, из овог дела можемо и сазнати да ли је исправљање граматичких грешака корисно или не приликом учења страног језика.

Након констатовања да граматика игра важну улогу у учењу страног језика, у другом поглављу, сазнаје се шта познавање граматике заправо значи. Граматичка компетенција може бити дефинисана као знање правила фонологије, вокабулара, синтаксе и семантике. Учење граматике може бити имплицитно и експлицитно, где експлицитно граматичко знање представља свесно знање граматичких облика и њихових значења а

имплицитно се односи на знање језика које се испољава у неком облику природног језичког понашања као што је конверзација.

У следећем поглављу, ауторка говори о техникама које треба користити како би се подстицали други на комуникацију. Како она наводи, наставници страних језика треба да знају која питања подстичу на интеракцију у разреду, већу језичку продукцију, продуктивнију атмосферу у разреду, активно учење језика и развој критичког мишљења. Поред тога, врло су битна и питања која се постављају ученицима, па је ауторка и на ову тему урадила истраживање које је спровела међу 104 наставника енглеског језика из 37 основних школа на територији Републике Србије.

Поглавље број 4 бави се мотивацијом као једним од најзначајнијих афективних фактора у настави страних језика. Она представља покретачку снагу за развијање и истрајавање у дугом и сложеном процесу овладавања страним језиком. На тему мотивације, такође је спроведено истраживање, које је имало за циљ да испита мишљења студената англистике о факторима који утичу на њихову мотивацију за учењем и усавршавањем енглеског језика током основних студија.

„Језичка даровитост код ученика се огледа кроз изузетно развијене способности усменог и писменог истраживања, кроз лако овладавање вештином читања, те изузетну способност слушања и памћења велике количине језичког материјала, кроз високу мотивацију и креативно решавање проблема, потпуну заокупљеност оним што раде и самостално развијање интересовања“ (стр. 53). Приликом рада са даровитим ученицима, улога наставника је јако битна. Већ за време студија, будући наставници треба да буду припремљени за рад у различитим групама, наводи се у петом поглављу.

У наредном поглављу, ауторка се бави микронаставом као делом иницијалног образовања будућих наставника страног језика. Испитује се ефикасност микронаставе за развијање почетних наставних вештина студената англистике. Микронастава се спроводи у оквиру Методике наставе енглеског језика што помаже студентима, будућим наставницима, да стекну основне вештине и самопоуздање приликом подучавања а да у настави примене теоријске и наставне технике.

Претпоследње поглавље односи се на методичку праксу као облик развијања компетенције будућих наставника енглеског језика. Методичка пракса представља јако битан корак ка формирању професионалног идентитета. Она утиче и на мотивацију студената, јер се кроз праксу студенти упознају са радом, што је за већину њих јако занимљиво, посебно онима који планирају да се оставаре у наставничкој професији. Циљ методичке праксе и јесте управо оспособљавање студента за даљи рад.

И за крај, као најважније, ауторка доноси закључак шта је то што чини доброг наставника енглеског језика. По мишљењу Радмиле Бодрич, наставник је један од најважнијих мотивационих фактора који може да допринесе већем и квалитетнијем ангажовању ученика у наставничком процесу и њиховом напредовању у учењу. И на ову тему спроведено је истраживање, где су управо студенти били ти који су описали профил ефикасног наставника енглеског језика. Студенти англистике сматрају да наставник треба да буде харизматична особа која ће својом личношћу и ауторитетом вешто водити наставни процес.

Књигом *Аспекти образовања и оспособљавања будућих професора енглеског језика* професорице Радмиле Бодрич може се рећи да је обједињено све што би један будући наставник енглеског језика требало да прочита и зна пре почетка рада у школи. Књига је сажета, поткрепљена одговарајућом литературом а за сваку област су спроведена и истраживања међу студентима и професорима енглеског језика у нашој држави. Детаљном анализом прикупљених података може се доћи до тога шта је то што чини доброг наставника енглеског језика као и каквим техникама треба да се служи приликом извођења наставе.

Анђела Васиљевић*

(Београд)

Маја Д. Вукић: КОМБИНОВАЊЕ ВЕЗНИКА И
НЕВЕЗНИЧКИХ РЕЧИ У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ
ЈЕЗИКУ. Ниш: Филозофски факултет Универзитета у
Нишу, 2020, 166 стр.**

У издању Филозофског факултета Универзитета у Нишу 2020. године постхумно је објављена монографија доц. др Маје Вукић *Комбиновање везника и невезничких речи у савременом српском језику*. Књига је проистекла из истоимене докторске дисертације, одбрањене 2015. године на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву, пред комисијом коју су чинили: проф. др Милош Ковачевић, проф. др Миланка Бабић и проф. др Срето Танасић. Овај наслов доноси систематски опис и класификацију комбинаторних могућности везника и невезничких речи и израза, што је тема која је у досадашњој србистичкој и / или сербокroatистичкој литератури у више наврата дотицана из различитих углова, али, колико нам је познато, никада у својству средишњег предмета засебне монографске публикације.

У уводном делу (стр. 13–51) излажу се предмет, методе и циљеви истраживања, као и спецификација корпуса и листа коришћених извора (I.1.). Важан допринос овог поглавља огледа се у свеобухватном прегледу уже и шире синтаксичке литературе, као и у пружању општег теоријског утемељења термина *везник* (I.2.) и *семантички конкретизатор* (I.3.). Други одељак састоји се из девет тематских целина (II.1–II.9.), обједињених према типу доминантне компоненте у семантичкој структури конкретизатора (стр. 55–141). Треће поглавље (стр. 145–153) посвећено је координираним спојевима семантички спецификованих напоредних (III.1.) и зависних везника (III.2.) са јединицама које врше функцију семантичких

* andjela.vasiljevic.ue@gmail.com

** Овај текст финансирао је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије према Уговору број 451-03-9/2021-14 који је склопљен са Институтом за српски језик САНУ.

конкретизатора уз неспецификоване координаторе. Централни део књиге затварају асиндетске конструкције са лексичким конекторима (П.3.), након чега следе „Закључак” (стр. 155–156), резиме на енглеском језику (стр. 157–158) и „Литература” (стр. 159–166).

Главни предмет научног истраживања су спојеви семантички неспецификованих напоредних везника и невезничких речи и израза, и то оне конструкције у којима се везничка реч јавља на првом месту, будући да њих одликује знатно већа разнообразност и учесталост у савременом српском језику него спојеве са обрнутим редоследом конституената. Монолексемска или полилексемска јединица постпонирана у односу на напоредни везник налази се у улози семантичког конкретизатора (СК). Како ауторка подвлачи, ова тема даје обиље могућности за поделу грађе, која се може заснивати на структурним, али и на различитим семантичким критеријумима. Узимајући у обзир улогу и значај семантичког конкретизатора, те констатацију да у многим случајевима његово испуштање доводи до битних промена на граматичком и / или смисаоном плану, подела се најпре темељи на примарном обележју уоченом у његовој семантичкој структури. Сагласно томе, у средишњем поглављу књиге предлаже се анализа спојева координатора и конкретизатора временског (П.1.), пропратнооколносног (П.2), просторног (П.3.), адверзативног (П.4.), концесивног (П.5.), узрочно-последичног (П.6.), начинског (П.7.), градационог (П.8.) и адитивног значења (П.9.). За критеријуме њихове уже поделе узимају се морфолошка врста и подврста конкретизатора (заменички и незаменички прилози, партикуле и прилошки изрази), и тип семантички неспецификованог везника (копулативни или адверзативни). На темељима поузданог и доследног теоријско-методолошког оквира, ауторка спроводи исцрпну анализу аутентичне језичке грађе, ексцерпираних из анотираних *Корпуса савременог српског језика* Математичког факултета Универзитета у Београду, као и корпуса одабраних текстова из свих функционалних стилова савременог језика, чему се додатно придружује грађа са интернета, уврштена првенствено са циљем давања опсежнијег увида у особености употребе координираних спојева везника и невезничких речи у склопу разговорног функционалног стила.

Полазећи од дефиниције комбинаторности везника, коју одређује као њихову способност „*да се нађ[у] у контактном положају са другом врстом речи и да притом ствара[ју] на структурном, семантичком и/или функционалном плану чврстиће или лабавије структуре*”, М. Вукић запажа да у досадашњој сербокroatистичкој литератури не постоји општи консензус око именоване таквих конструкција. О томе сведоче бројни блиски, али не потпуно синонимни називи: *сложени везник, везничка конструкција, везнички спој, везнички скуп, везничка скупина, везнички*

израз, сложени приложни израз итд. (стр. 19). Могућност здруживања с другим врстама речи и изразима испољавају како координирани, тако и субординирани везници. Међутим, прва могућност у домаћој литератури је знатно мање обрађивана, што узрокује проблеме и неусаглашености термилошке, категоријалне и класификацијске природе. Уводно поглавље доноси хронолошки преглед приступа у проучавању везника у србистичким / сербокroatистичким граматикама почев од краја XIX века до данашњих дана, на основу чега се стиче општи утисак да постоји велико „шаренило” на пољу теоријског одређења и подела. Преглед референтне литературе указује да у координиране конструкције овог типа најчешће улазе напоредни везници са најмање спецификованом семантиком, те да монолексемске и полилексемске јединице у постпозицији у односу на везничку реч остварују модификаторску функцију, уз важну напомену да могу бити експлетивног (испустивог) или неексплетивног (неиспустивог) карактера, што је условљено природом везничке речи, али и конкретним семантичко-прагматичким односом који се успоставља међу предикацијским целинама. Додатна вредност уводног поглавља огледа се у прецизном термилошком одређењу термина *семантички конкретизатор*, што је посебно значајно уколико се има у виду да је овај појам релативно скоро ушао у србистику под утицајем руске граматичке литературе. СК се дефинише као постпонирана реч, односно скуп речи којим се ближе одређује значењски недовољно спецификован напоредни везник. Тако одређен, он је други члан двокомпонентне структуре делимично сродне сложеним везницима, али и колокацијама. Међутим, координиране спојеве везника и невезничких речи одликује могућност интерполирања (уметања) других елемената (најчешће енклитика), док су сложени везници потпуно окамењене, лексикализоване полилексемске конструкције. С друге стране, спојеви напоредних везника и СК од колокација суштински се разликују по томе што је њихова основна компонента синсематична реч. Такође, за разлику од сложених везника, који посредством деиктичке компоненте катафорски упућују на елементе у десном контексту, спојеви координираних везника и невезничких речи искључиво остварују анафорску функцију, успостављајући значењску везу са појединачним реченичним конституентима, конструкцијама или клаузама у левом контексту. У том смислу, њихов антецедент може бити како интрафрастичка (унутарреченична), тако и трансфрастичка (надреченична) компонента, док је за сложене зависне везнике могућност упућивања на екстрапредикацијски антецедент искључена. Ово својство ауторка илуструје поређењем упућивачких својстава зависног узрочно-последичног везника *због тога што* и семантички подударног споја координатор + СК *на због тога*: „Често посећујем дерматолога **због тога што** се највише плашим да

не добијем рак коже” и „Највише се плашим да не добијем рак коже, **па** ЗБОГ ТОГА често посећујем дерматолога” (стр. 46). Такође, у служби антецедента конструкције координирани везник + СК може се јавити нека експлицирани компонента, али и имплицитна пресупозиција, што указује да је приликом њиховог описа неопходно укључити поједине елементе прагматичке анализе. Успостављајући анафорске везе између узастопних реченица, СК остварује и конекторску улогу на нивоу текста / дискурса као надреченичних целина, те постаје један од темељних носилаца текстуалне кохезије и кохеренције. Анализа грађе показује да се у служби ове јединице могу наћи заменички прилози (нпр. *тада, онда, овде, зато, стога*), прилошки изрази (нпр. *у то време, на овом месту*), партикуле (нпр. *и, посебно, нарочито, напротив*), те да она релативно често може бити експлетивна. Међутим, у случају да је њено изостављање граматички прихватљиво, испоставља се да спојеви координатор + СК углавном сигнализирају семантички разноврсније односе него што то чини самостално употребљена везничка реч. Примарни положај везника и конкретизатора јесте контактни, мада је уметањем глаголских или заменичких енклитика формално могуће „разбити” њихову везу. Коначно, када је реч о синтаксичкој функцији СК, истиче се да спојеви који не садрже пунозначну реч (нпр. *и, а, нарочито*) немају конкретну синтаксичку функцију, док они у чијој се структури јављају пунозначне речи (нпр. *на том месту, у исти мах, у то време, у том стилу*) најчешће остварују службу адвербијалне одредбе (за место, време, начин и сл.).

У склопу централног дела спроводи се квалитативна анализа богате грађе ексцерпираних из текстова свих функционалних стилова, чиме је омогућен исцрпнији увид у дистрибуциону и стилску репартицију спојева везника и невезничких речи у савременом српском језику. Очекивано, с обзиром на критеријум учесталости у свим функционалним стиловима, најобимнија анализа посвећена је спојевима семантички недовољно спецификованих копулативних и адверзативних везника са конкретизаторима временског односа. Уз помоћ јединица овог типа, врше се темпорална идентификација (издвајање временског одсечка у којем се одвија радња исказана глаголом у клаузи лево од координатора), односно квантификација (одмеравање трајања радње), при чему важи правило да се ови видови детерминације често прожимају. У оквиру спојева са СК темпоралног значења, јављају се три главна семантичка подтипа – односи симултаности, антериорности и постериорности. Сходно томе, однос успостављен између напоредних предикација одређује се као симултан (истовремен) или сукцесиван (антерироран или постериоран). Када је реч о формалним обележјима ових конструкција, јавља се веома велики број структурних образаца. У позицији семантичког конкретизатора могу се

наћи заменички прилози (нпр. *тада, онда*), незаменички прилози (нпр. *истовремено, уједно, одмах, после, најпре*), те прилошки изрази (нпр. *у исто време, у исти мах, у истом часу, пре тога, после тога, за то време*). Премда је често могуће заменити их одговарајућим монолексемским прилогом, прилошке изразе у служби СК по правилу одликује виши степен изнијансираности значења, што је условљено семантичким обележјима именичке лексеме која је носилац значења временске идентификације или квантификације (уп. *тада / у том тренутку / у том моменту / у том часу*). Додатно, на формалном плану, уочава се да нису сви напоредни везници подједнако способни да творе координиране конструкције са СК временског односа. Наиме, ова могућност првенствено је резервисана за копулативне везнике, који иначе повезују садржаје са значењем симултаности (*и*), односно временске сукцесивности (*на / те*). Слично се запажа и у обрасцима комбиновања са адверзативним везницима *а, али* и *но*, којима се успостављају односи супротности или разлике. Насупрот идентичним спојевима са копулативним везницима *и / на / те*, за спојеве *а / али / но* + СК временског односа специфично је да се тешко могу редуковати испуштањем конкретизатора, будући да би његово уклањање довело до неграматичних структура, али и до нарушавања опште логичке повезаности, тј. кохеренције исказа: уп. „...музика, по речима Суриоа, замењује говорну уметност, **а** У ИСТО ВРЕМЕ је обесхрабрује чинећи је излишном. [...] → *...музика, по речима Суриоа, замењује говорну уметност, **а** обесхрабрује је чинећи је излишном” (стр. 64). Ову појаву ауторка приписује томе што ниједном адверзативном везнику није иманентно неко од временских значења. Коначно, везници *него* и *већ* веома ретко улазе у спојеве са конкретизаторима временског односа, што је условљено чињеницом да је готово немогуће успоставити логички однос коегзистенције са негираном предикацијом у левом контексту.

Даље се спроводи анализа темпоралном значењу блиских спојева напоредни везник + СК пропратне околности, чије је примарно својство сигнализирање односа двеју симултаних радњи, од којих је друга пропратна, односно маргинална, те самим тим и без већег утицаја на начин вршења главне. Као експонент категоријалне семантике, јавља се конкретизатор *притом*, уз напомену да је у спојевима са копулативним везницима (*и, на, те*) он углавном експлетиван, док у конструкцијама са адверзативним везницима (*а, али, но*) његово изостављање доводи до губљења значења пропратне околности у корист чистог адверзативног односа. Налик сродним темпоралним структурама, конкретизатори пропратнооколносног значења не ступају у везу са координаторима са значењем контрарности (*ни / нити, него / већ*), јер би њихово здруживање довело логичке противречности. Коначно, уколико се има у виду изразито осетљив

статус категорије пропратне околности у сербокроатистици, стиче се ути-сак да овај одељак систематизује и умногоме обогаћује постојећу синтаксичку и семантичку литературу из уже области.

Треће по реду потпоглавље централног дела монографије посвеће-но је анализи спојева напоредних везника и конкретизатора просторног значења. У питању су структурно и семантички разноврсне конструкције, чији је први члан напоредни везник са неспецификованим значењем, а други конкретизатор просторног значењског односа, који се јавља у виду заменичког и незамењичког прилога, те прилошког израза месног значења. Пошто се просторна семантика не може изразити посредством везника, овај однос успоставља се само преко семантичког конкретизатора. Сходно томе, он је једини експонент категоријалне семантике. Унутар ове групе, као један од кључних поткритеријума поделе јавља се опозиција *блискост* : *удаљеност* у односу на положај учесника у говорној ситуацији. Захваљујући деиктичкој компоненти, заменички прилози и прилошки изрази (нпр. *овде* / *на овом месту*, *тамо* / *на том месту*) користе се за детерминацију субјективног простора, одређеног у односу на учеснике говорне ситуације, док се незамењички прилози (нпр. *горе*, *доле*, *унутра*) одређују у односу на неку другу тачку, те припадају објективном простору. Иако се у начелу прилошки израз може заменити синонимним заменичким прилогом (уп. *на овом месту* / *на овом простору* / *у овој тачки* → *овде*), анализа потврђује да изрази имају сложеније семантичке структуре, што је превасходно последица специфичних обележја именице која је носилац категоријалне семантике. Додатно, као један од кључних критеријума унутрашње поткласификације спојева координатор + СК просторног значења, уводи се и опозиција *статичност* : *динамичност*. У оквиру обележја статичности, сагледава се локализованост у односу на учеснике говорне ситуације, док се у склопу обележја динамичности издвајају три уже семантичке категорије – аблативност (полазиште), адлативност (циљ) и перлативност (правац кретања). Као важан за кључак, истиче се да је у оквиру наведене категорије СК неексплетиван, јер би његово испуштање довело до потпуног губљења спацијалног односа. Ово својство условљено је и синтаксичким факторима, имајући у виду да СК заузима позицију реченичног конституента (најчешће адвербијалне одредбе). Док су у случају СК темпоралног значења могућности комбиновања са напоредним везницима предодређене логичким факторима, грађа указује да се у препозицији у односу на СК просторног односа могу наћи практично сви напоредни везници, мада су поједине конструкције ређе заступљене. Будући да је везник довољан за успостављање координације између двеју узастопних предикација, изостављање СК не би имало озбиљније последице по синтаксичко устројство сложене реченице,

али би зато дошло до губљења спацијалне семантике. Када је реч о заступљености, највећу фреквентност очекивано бележе спојеви везника *и* и спацијалних СК (нпр. *и на овом месту / и овде, и на оном месту / и онде, и одавде / и од овог места, и туда / и у том правцу*).

У наставку читамо о спојевима неспецификованих везника са конкретизаторима адверзативног значења. Ауторка полази од теоријских и класификацијских проблема, почев од чињенице да не постоји општи договор у погледу везника који улазе у ову групу. Унутар самог одељка, врши се ужа категоризација семантичких конкретизатора са значењем адверзативности на подтипове контрарности (*напротив*), неподударности (*међутим, за разлику од тога*), компензације (*зато*), концесивности (*ипак, и поред тога, и насупрот томе*) и ексцептивности (*само, једино*). Према структурним обележјима, СК адверзативног односа су моноксемски (партикуле и прилози) и полилексемски (прилошки изрази). Најпродуктивнији спојеви су они са СК концесивног значења, због чега је њиховим структурно-семантичким одликама посвећено посебно потпоглавље. Будући да су обе компоненте овог споја експоненти исте, али изнијансиране категоријалне семантике, функција СК адверзативног значења првенствено је интензификаторска, (уп. *а / али напротив, а / али за разлику од тога*). Такође, анализа грађе показује да дате компоненте не морају бити у непосредној близини. Наиме, СК може се наћи у дисконтактној позицији у односу на везник, при чему се, по правилу, дозвољава интерполирање енклитика: „Модерна уметност не искључује реализам из сфера својих преокупација, **већ** га НАПРОТИВ, укључује и прихвата као једну од најдрагоценијих својих могућности” (стр. 113). Спојеви координатора са СК концесивног значења углавном деле судбину других семантичких подтипова адверзативности. Као једно од важних обележја ових конструкција, наводи се податак да се у служби СК концесивног односа, поред одговарајућих партикула (нпр. *ипак*), јављају само прилошки изрази (нпр. *упркос (свему) томе, и поред (свега) тога, без обзира на то*), чија је улога допуна празних места у парадигми заменичких прилога.

Затим се обрађују могућности комбиновања неспецификованих координатора са СК узрочно-последичног односа, који представљају један од најзаступљенијих подтипова логичке импликације. На формалном плану, важно је истаћи да категорија каузалности обавезно подразумева постојање двочлане језичке конструкције, од којих је једна носилац узрока, а друга носилац последице. За разлику од синонимних зависних везника, код спојева координираних везника и СК каузалног односа важи правило да прва клауза нужно исказује узрок, а друга последицу. Поред специфичне реченичне дистрибуције, од значаја је поменути и експлетивни карактер СК уз копулативне везнике *и, на, те*, који су и сами носи-

оци каузалне семантике. Анализа грађе указује да су у таквим конструкцијама адверзативни везници, а поготово везник *a*, углавном заменљиви копулативним *и*, што додатно иде у прилог тврдњама о њиховој сродности, на шта је у досадашњој литератури у више наврата указивано, посебно у радовима М. Ковачевића и Б. Арсенијевића.

У служби семантичког конкретизатора начинског односа могу се наћи прилози *тако* и *овако*, показана заменица *тима*, те прилошки изрази настали декомпоновањем начинских прилога, које због присуства именичке компоненте уједно одликује богатији семантички садржај, али и већа обличка и стилска разнообразност (нпр. *на тај начин*, *у том стилу*, *у том светлу*, *тим путем*). У позицији координатора, очекивано, најчешће се јавља копулативни везник *и*, док у корпусу једино нема потврда за употребу везника *ни* у координираним конструкцијама са СК начинског односа. Када је реч о критеријуму (не)експлетивности, испуштање начинског СК граматички је дозвољено у спојевима са копулативним везницима, док је оно искључено у координираним структурама са адверзативним везницима. О конкретизаторима за исказивање градационог односа знатно је више писано у оквиру сербокroatистичке литературе, те поглавље посвећено њиховим спојевима са везницима доноси и општи преглед досадашњих теоријских и класификацијских поставки. Најчешћи спојеви овог типа јесу они код којих се у позицији СК јавља партикула (нпр. *и / а нарочито*, *и / а посебно*) у интензификаторској улози.

Коначно, последњи сегмент другог поглавља посвећен је маргиналним спојевима координатора и СК адитивног значења, какве су партикуле *и*, *итавише*, *још* и лексикализоване предлошко-падежне конструкције са деиктичким компонентама: *поред тога*, *осим тога*, *уз то*, *поврх тога* и сл. Наведене конструкције специфичне су по томе што успостављају везе на надреченичном нивоу, те се примарно јављају у прагматичкој функцији текстуалних конектора. Пошто је адитивност једно од семантичких обележја копулативних везника, у таквим спојевима СК је експлетивног карактера. Насупрот томе, у конструкцијама са адверзативним везницима, изостављањем конкретизатора долази и до поништавања адитивног значења. У појединим случајевима, изостављање СК довело би и до неграматичне конструкције: „Зато жабе на кожи имају много жлезда које стално луче ту слуз, **али** И друге секрете. [...] → *Зато жабе на кожи имају много жлезда које стално луче ту слуз, **али** друге секрете” (стр. 140).

Треће поглавље (стр. 145–148) доноси преглед спојева семантички спецификованих дисјунктивних (раставних), експланативних (објаснидбених) и градационих везника са језичким средставима која се иначе јављају у функцији СК уз семантички неспецификоване копулативне и

адверзативне везнике. Ове конструкције по правилу су околионалне, јер су координатори у њиховом саставу већ довољно семантички спецификовани, те не захтевају – а најчешће и не дозвољавају – додатно разлагање значења на уже подтипове. Примера ради, у случају дисјунктивних реченица није могуће употребити у постпозицији ниједан временски конкретизатор са значењем симултаности, јер би, услед природе дисјунктивног логичког односа, такви спојеви били контрадикторни: „*Био је погурен, **или** се У ИСТО ВРЕМЕ / ИСТОВРЕМЕНО [...] само правио да би изгледао старији” (стр. 145). Једини потврђени спојеви овог типа јесу они са темпоралним конкретизаторима постериорности (*или после тога / затим / након тога*). Када је реч о спојевима објаснидбених везника и израза *то јест, односно, а то, и то*, ове јединице одликује потпуна блокираност у погледу уласка у координиране конструкције са семантичким конкретизаторима, што је директна последица високог нивоа граматикализације, као и уско спецификоване преформулативне семантике. Подједнако маргинални су и спојеви зависних везника и средстава која се јављају у функцији семантичких конкретизатора уз неспецификоване напоредне везнике (стр. 149–150), при чему грађа указује на ретке, оверене конструкције, попут *кад тамо* и *кад оно*. У последњем сегменту трећег поглавља, ауторка разматра занимљиве могућности асиндетских координираних конструкција са семантичким конкретизаторима различитог значења (адверзативног, концесивног, каузалног, темпоралног, спацијалног). У овом случају, СК налазе се у функцији лексичких, а не граматичких конектора, сигнализирајући бројне кохезивне и логичке односе, и то првенствено на нивоу надреченичних целина. Реч је о модификаторима екстрапредикативног и необавезног карактера, који указују на посебне логичке односе између сегмената текста које повезују. У досадашњој сербокroatистичкој литератури обрађивани су под блиским, али не потпуно синонимним терминима (*текстуални конектор, конектив, дискурсни маркер / ознака, организатор текста* и сл.). У питању су моноксемске и полилексемске јединице различитог категоријалног статуса (прилози, везници, партикуле, изрази), које остварују анафорске и / или катафорске односе на плану надреченичног јединства текста. Коначно, у прилог тврдњама о њиховој екстрапредикативној природи иде и чињеница да се у грађи углавном јављају у иницијалној и / или парентетичкој (издвојеној) позицији, обављајући функцију модификатора читавих исказа, а не само једног сегмента из непосредног реченичног ко(н)текста: „... њихова [је] делатност више везана за народне и специјалне него за универзитетске библиотеке. НАСУПРОТ ТОМЕ, у САД, информативна служба је везана не само за националне, већ и за академске библиотеке” (стр. 153).

*

Књига *Комбиновање везника и невезничких речи у савременом српском језику* тематски и структурно је осмишљена тако да заинтересованим читаоцима омогући исцрпан увид у структурне и функционално-семантичке одлике спојева напоредних везника и невезничких речи у служби семантичких конкретизатора. Имајући у виду обличку, значењску и стилску разноврсност ових конструкција, те чињеницу да су у литератури уочени бројни проблеми у погледу њиховог термилошког одређења и поделе, може се закључити да је реч о наслову који доноси свеобухватан преглед претходних приступа, али и велики помак на пољу проучавања феномена комбинаторности везника и невезничких речи и израза. Богата, аутентична грађа и библиографске референце читаоцима могу послужити као инспирација и полазна тачка за даљи опис ових конструкција на свим нивоима лингвостилистичке анализе. Напоследку, желимо да одамо велико признање ауторки М. Вукић за израду овог узорног синтаксичког наслова, као и за њен целокупан допринос у домену испитивања структура савременог српског језика.

Јована Иваниси*

(Београд)

КРУГОВИ ИРЕНЕ ГРИЦКАТ (СЕМАНТИЧКО-
-ГРАМАТИЧКА ИСТРАЖИВАЊА САВРЕМЕНОГ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА), Рајна Драгићевић (ур.). Београд:
Савез славистичких друштава Србије, 2020, 587 стр.

Проучаваоцима науке о језику веома је добро познато име Ирене Грицкат, врсног научника и једног од најзначајних лингвиста XX века. Њен широки лингвистички опус чине радови који се могу поделити на оне који језик посматрају из синхроне и на оне који језик посматрају из дијахроне лингвистичке перспективе. Како је Ирена Грицкат била изузетан лексикограф и семантичар, њени радови из области савременог српског језика тичу се многобројних семантичких и граматичких истраживања. Зборник радова *Кругови Ирене Грицкат (семантичко-граматичка истраживања савременог српског језика)* окупља брижљиво одабране радове из области семантике и представља изузетно значајно дело за проучаваоце лингвистике.

Уводним поглављем, под називом *Научни и уметнички кругови Ирене Грицкат*, уредник зборника проф. др Рајна Драгићевић приближава читаоцима интердисциплинарну личност Ирене Грицкат. Детаљно су описани биографски подаци Ирене Грицкат, поменути су делови њене обимне библиографије, приказане лингвистичке области које је истраживала, али и теме које је бирала и начин на који је приступала изради радова током свог врсног научног рада. Такође, дат је осврт на њене текстове који су спајали науку и уметност, те је указано на чињеницу да је, поред научног рада, њена пажња била усмерена и на уметност, што је резултирало њеним песничким остварењем. На крају, посебно се издваја поглавље *Реч уредника*, у коме проф. др Рајна Драгићевић бележи разлоге за настанак ове збирке, напомињући да је њено објављивање представљало не само публикацију у част Ирене Грицкат, него и „насушну потребу српске славистике”. Поред тога, објашњава се наслов зборника и помињу

* jovana.ivanis@gmail.com

сви они тематски кругови који се преплићу у богатом стваралаштву Ирене Грицкат – лингвистика, лексикографија, есејистика, поезија, музика и математика.

Композицију зборника чини поменути *Увод* и девет поглавља: *Глаголска семантика*, *Прилошка семантика*, *Семантика непроменљивих речи*, *Творбено-семантичке одлике деривата*, *Семантичко-граматичка улога префиксације*, *Семантичка улога суфиксације у прошлости и данас*, *Парадигматски лексички односи: антонимија*, *Синтагматски лексички односи* и *Лексикографија*. Побројане тематске целине садрже 30 најважнијих и најцитиранијих семантичких истраживања Ирене Грицкат.

Прво поглавље *Глаголска семантика* чине два рада која нам показују колико шаролике могу бити семантичке слике појединих речи, у овом случају – глагола. Први рад *Развој значења глагола имати* доноси нам семантичку слику глагола *имати*, приказану кроз дијахрону, али и кроз синхрону перспективу. Указује се на то да примарно значење глагола *имати* ни данас није лако одредити и поставља се питање да ли се посесија првобитно схватала као држање при себи нечега и власт над нечим што је увек потчињено и неодвојиво, или се појам посесије ширио и на оно што је одвојено од човека, али је у његовој власти. Други рад *Шта све значи значити?* приказује на које се све начине може посматрати значење одређене лексеме, нарочито када је у питању лексема чије значење у великој мери зависи од контекста у којем се налази.

Друга тематска јединица под називом *Прилошка семантика* садржи шест радова, у којима се разматрају различити сегменти семантике прилога. Први рад *Прилози и њихов однос према придевима и придевским значењима* осветљава граматичку функцију прилога, указујући на постојање синтагматских спојева који произилазе из семантике прилога и семантике глагола, уз прављење паралеле између прилога и придева. Као централно питање другог рада *О једној особености прилога и прилошких синтагми у српскохрватском језику* поставља се појава која подразумева губљење обличког разликовања при изражавању кретања и мировања и њој сродна појава у оквиру које у књижевном језику одређени прилози за место и синтагме са месним прилошким значењем могу значити и одредбу за правац кретања и одредбу за бављење на једном месту. Закључује се да је подручје српског језика кроз историју највероватније било захваћено тенденцијом изједначавања адвербијалних израза за мировање и кретање. Трећи рад *О прилозима у српскохрватској лингвистичкој науци* почиње уводном напоменом о еволуцији науке и историји науке о језику. Тема рада је преглед репрезентативних научних истраживања о прилозима, подељених на традиционална, црквенословенска, старија, новија и модерна истраживања, али и кратки приказ приступа прилозима у *Речни-*

ку српскохрватског књижевног и народног језика САНУ. Приказан је начин класификације прилога у српским граматикама, али и скренута пажња на обраду неких специфичних проблемских целина. *Прилошке речи посматране кроз феномен антонимије*, четврти рад, садржи обраду антонимије и проблематике која је у вези са употребом прилога уз глаголе, а која указује на то да антонимични прилози у многим случајевима не стоје у значењској или употребној равнотежи. На основу тога, увиђа се да се супротстављеност глаголских радњи не може увек постићи супротстављеним прилошким одредбама. Рад је подељен на две анализе – прва се бави испитивањем прилога особинских значења, а друга испитивањем прилога димензионалних значења. Узрок томе је општи карактер прилошких речи и чињеница да оне могу допринети и ресемантизацији. Пети рад *О неким значењима у заменичким (и прилошким) речима на к-* кратко описује посебну семантику генерализованости која се може јавити код заменичких и прилошких речи на слово *к-*, у којима може постојати више типова значења: односно, упитно, али и допусно значење. Последњи рад, *Појаве метафоричности у прилозима*, садржи као централно питање егземплификацију метафоричних помака у прилозима као детерминаторима глагола, а као додатна питања издвајају се однос између таквих синтагми и оних придевско-именичких, где је придевски елемент метафорично употребљен, као и случајеви када прилог стављен уз глагол изазива екстравербално семантичко-синтаксичко дејство.

Семантика непроменљивих речи, трећа тематска целина, садржи два рада, чији је предмет семантичко истраживање непроменљивих речи. Први рад, под насловом *Семантички потенцијали у неким непроменљивим речима*, анализира неке непроменљиве речи које у одређеним положајима у реченици, услед значењских варијетета, могу међусобно мењати места. На тај начин, ове речи могу да сведоче и о изменљивости семантичке суштине, уз прилагођавање постојећим импликацијама. Други рад, *О предлогу за у српском језику*, тиче се семантике предлога *за*, који спада у групу тзв. примарних предлога. Видови употребе предлога *за* могу бити мотивисани, али и изворно значењски немотивисани, а промене се уочавају у различитим сегментима – од општесловенског стања, преко савременог српског књижевног језика до садашњих дијалекатских особености.

Четврто поглавље бави се питањима деминуције у српском језику и носи назив *Творбено-семантичке одлике деминутива*. Први рад у овом поглављу *Деминутивни глаголи у српскохрватском језику* даје опсежан преглед категорије деминутивних глагола. Закључује се да српски језик располаже разноврсним обличким средствима глаголске деминуције, те да глаголи могу постати деминутивни најчешће путем суфиксације, дода-

вањем глаголских суфикса на корен глагола, али и путем префиксације, поред још неких специјалних појава. Као посебна расправа о овој теми издваја се студија Ђуре Дачичића о српској деминуцији и аугментацији. На крају, посебна пажња посвећена је питању аугментативних глагола. *Значења афиксалне глаголске деминуције*, други рад, анализира одређене глаголе настале суфиксацијом и указује на стварање нових глагола – оних који указују на интерну модификацију глагола и различитих чланова исказа везаних уз глаголе у реченици, али и оних који указују на екстерну модификацију реченог. Као посебна тема издваја се појава која до тада није била обрађена: проналажење оних типова глагола који не допуштају деминутивску модификацију. Трећи рад *О неким особеностима деминуције* даје преглед својеврсне систематизације типова деминуције. Указује се на разлике између суфиксалног и префиксалног умањивања, као и умањивања именичких, придевских и глаголских садржаја, и то уз поређење српског и руског језика. Као примарни услов за настанак деминуције поставља се остварљивост семантичке везе између основне лексеми и афикса, те логичка утемељеност самог поступка. Учесницима у деминуцији сматрају се општа лексичка значења добијена деминуцијом, формална и семантичка разједначавања у словенским језицима, одређени стилистички елементи неједнаке типологије, као и творбена и значењска флуидност у историји језика.

Пето поглавље чине три рада и оно носи назив *Семантичко-граматичка улога префиксације*. Први рад *Шта даје за проучавање глаголске семантике чиста (граматичка) перфектизација путем префиксације* испитује да ли се префиксацијом може остварити чист видски однос између имперфективног и перфектизованог глагола, око чега су научна гледишта подељена. У оквиру тог питања семантика одређеног глагола има више тумачења, а као честа замерка наводи се присуство секундарно имперфектизованих префиксираних глагола. Такође, указује се на то да се од језика до језика разилазе и семантичка природа глагола, али и природа самог префикса. Други рад *Одлике глаголског видског парњаштва као семантички индикатори* проучава односе између префиксираних перфективних глагола и одговарајућих секундарно имперфектизованих, а као један од задатака поставља се питање да ли се уз свако перфективно значење и подзначење образује и имперфективно. Посматране имперфектизације најчешће садрже инфиксе *-(j)a-* и *-ва-*, понекад уз дуљење коренског вокала. Трећи рад, под насловом *Префикс с(a)- уз глаголе у српском језику*, разматра перфективне префиксирание глаголе кроз два аспекта – етимолошки и семантички. Као главни закључци издвајају се чињеница да се префиксом *с(a)-* одувек недвосмислено утврђивала семантика финализације неке радње или стања до краја замишљеног усмерења, односно ко-

начног ефекта, затим да је овај префикс могао изгубити примарно значење и добити улогу граматичког перфективизовања и, на крају, да садржи издвојену семантику аблативности.

Семантичка улога суфиксације у прошлости и данас, шесто поглавље, чине три рада. Први рад *Покушаји стварања српске научне терминологије средином прошлог века* говори о иницијативи Друштва српске словесности која је подразумевала стварање српске терминологије за разне научне и друштвене области. Други рад *О дериватима на -ар и -ач у српском језику* полази од основне претпоставке да се помоћу ових суфикса граде имена вршилаца радње (*nomina agentis*), те указује до каквих је све значењских померања могло доћи када су у питању ови суфикси. Као један од проблема наводи се и питање зашто се појављују случајеви типа *певач* (а не *певар*), и истовремено *кувар* (а не *кувач*), иако су обе именице *nomina agentis*, а зашто постоје и *возар* и *возач*, и да ли између њих има неке значењске разлике. Уз то, поставља се и питање да ли суфикс *-ач* показује тенденцију пружања другачијих семантичких вредности изведеницама које се уобичајено граде суфиксом *-ар*. Трећи рад *О суфиксу -ак и у вези с њим* даје прегледну анализу одређених изведеница примарно деминутивног значења. Анализа изведеница насталих суфиксом *-ак* показује да унутар морфемских спојева могу деловати различити асоцијативни семантички механизми, иако им је семантика примарно деминутивна и хипокористична семантику. Завршни део рада чини компарација суфикса *-ак* и њему семантички сродног суфикса *-ић*, али и мање сродног суфикса *-ац*.

Седмо поглавље тиче се парадигматских лексичких односа и носи назив *Парадигматски лексички односи: антонимија*. Првим радом *О антонимији* настоји се доћи до одговора шта означава однос антонимије и које су то речи које можемо назвати антонимима, указујући на то како схватамо однос супротности. Бројним примерима приказани су различити типови антонимије и скренута пажња на то како разликовати антонимију од дисјункције. Други рад *О неким проблемима негације у српскохрватском језику (с освртом на стање у руском језику и у неким другим словенским језицима)* говори о суштини језичке негације и општим смерницама у њеном развоју, али и о положају речце *не* у односу на глагол у предикатској реченици. Поједине опште одлике негације упоређене су с одликама руског, чешког и пољског језика, чиме је указано на сличности и разлике у негирању у словенским језицима. Закључује се да се у српском језику предност у реченици даје личном глаголском облику, који привлачи модификације више него остали чланови реченице, те да је тежња речце *не* да стоји испред личног глаголског облика, наслеђена из ин-

доевропске заједнице, у неким словенским језицима, као што су руски и пољски, напуштена, док је, са друге стране, у српском језику очувана.

Поглавље *Синтагматски лексички односи* садржи два рада: *Стилске фигуре у светлу језичких анализа* и *Експресивне синтагме са генитивима у српскохрватском језику*. Први рад говори о стилским фигурама из угла лингвистике, скрећући пажњу на два кључна питања о појму стилске фигуре – експресивну вредност и механизме њеног постизања. Лингвистички угао посматрања стилских фигура дели их на акустичке и семантичке фигуре. Акустичке фигуре су: асонанца, алитерација, ономотопеја и формална (фонетска) игра речи. Семантичке фигуре, са друге стране, чине три групе које подразумевају: а) позиционо одн. интонационо функционисање речи (анафора, епифора, палилогија или анадиплоза, симплоха, полисиндет, асиндет, елипса, реторско питање и апострофа), б) синтаксичко функционисање речи (компарација, епитет, таутологија, градација, контраст, антитеза и парадокс) и в) лексичко (лексичко-семантичко) функционисање речи (перифраза, метафора, метонимија, симбол, алузија, инсинуација, иронија, сарказам, персонификација, синегдоха, хипербола, еуфемизам, литота и алегорија). Посебна пажња посвећена је полисемији, али и стилским фигурама које означавају неки тип замене, као што су метатакса категорија и метасемија. Истиче се да је питање стилских фигура неисцрпно врело за многобројна лингвистичка истраживања. Други рад *Експресивне синтагме са генитивима у српскохрватском језику* има за задатак приказ неких типова синтагми са адноминалним генитивима, који се могу назвати и експресивним. Приказано је како се одређени синтагматски спојеви могу градити семантички девијантно, али тако да те девијације буду семантички и стилски стваралачке.

Последња целина, под називом *Лексикографија*, садржи шест радова о лексикографији и описује значај израде речника, пре свега *Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, за развитак језика и научни развитак уопште. Неговање језика посматрано је као један од националних задатака, те није неуобичајено што је израда дескриптивних речника била истраживачки подуват многих академија наука широм света. Прва два рада носе исти назив: *Академијски речници и њихови задаци (Поводом прве књиге Речника Српске академије наука)*. У првом раду приказани су лексикографски подухвати неких европских академија наука, али и рад Југославенске академије знаности и умјетности на изради речника, док је у другом раду описана иницијатива за израду *Речника српскохрватског књижевног и народног језика* и историјат Српске академије наука и уметности. Треће поглавље, под називом *Лексикографски поступак у речницима САНУ и ЈАЗУ (показан на глаголима са префиксом за-)*, доноси увид у различите лексикографске технике израде речника

САНУ и ЈАЗУ. Посебан акценат ставља се на најважнији сегмент лексикографског рада – формулацију значења. Закључује се да лексикографски рад има и своју креативну димензију, те да може бити различито осмишљен, чак и када је у питању исти општи задатак рада. Дobar лексикограф је истовремено и добар познавалац свих граматичких појединости и добар лингвиста, онај који ће решити језички проблем који до тог тренутка није био проучен, а ни примећен. Наредно поглавље, *Проблеми описне лексикографије*, говори о ангажовањима лексикографа у раду на описном, једнојезичном речнику, о развоју лексикографије као лингвистичке дисциплине и о проблемима који су се током развоја ове дисциплине јављали. Поглавље *Речник Српске академије наука и уметности (почеци, лик, перспективе)* описује настанак *Речника САНУ*, и то приказујући начине на који су се одабирале одреднице и ексцерпирала грађа, те указујући на дилеме и изазове који су настајали током његове израде. Како је текст настао поводом стоте годишњице од оснивања Српске академије наука и уметности, објашњавају се разлози због којих рад на овом речнику дуго траје и показује колико се метод рада усавршавао током година. Последњи рад у зборнику, под називом *Наука о језику и делатности академије*, доноси опсежан историјат Српске академије наука и уметности, највише научне установе код Срба. Говорећи о зачецима ове установе, која је првобитно била основана као Друштво српске словесности, 1841. године, излаже се основни правац истраживања и узрок њеног постајања – „словесност”, као и постигнућа и ангажованост њених знаменитих чланова који су своју делатност усмерили ка изучавању науке о језику.

Зборник радова који је пред нама представља изузетно вредно и важно дело за све проучаваоце лингвистике. На једном месту окупљени су пажљиво одабрани и тематски сортирани радови Ирене Грицкат из области семантике који представљају незаобилазну литературу за све будуће научне радове чија ће тема бити неко семантичко истраживање, као и за све оне који се интересују за теме из области савременог српског језика.

Марина Николић*

(Београд)

Дејан Ајдачић (ур.): О НОВИМ РЕЧИМА 1. Београд:
Алма : Културна мрежа „Пројекат Растко“, 2021, 186
стр.

Зборник садржи радове објављене у прва четири броја *Новоречја* : научно-популарног неолошког часописа. Радови су у зборнику представљени хронолошки, међутим, ми ћемо их представити тематски.

Први број *Новоречја* објављен је крајем 2019. године, а часопис излази двапут годишње. Сви бројеви налазе се на адреси: www.alma.rs/novoresje. Циљ оваквог тематског часописа је да на једном месту окупи радове који се баве новим речима у српском језику (али и у другим језицима), било да су оригинални или су раније били објављени на неком другом месту. Предмет овог приказа биће само радови који су први пут објављени у часопису *Новоречје* и који сачињавају зборник *О новим речима 1*.

Већ на први поглед, очигледно је да су теме које су обрађиване у прва четири броја *Новоречја* заправо теме које су у фокусу друштвеног живота Србије, али и шире. Може се чак рећи да су ове теме универзалне и да се реперкусије појава попут новог соја коронавируса, подизања свести о родној равноправности, англиканизације у култури, као и говора мржње у политичком, односно јавном дискурсу огледају у језицима широм света.

Када је реч о *ковиду* и *корони*, осим ова два неологизма и израза насталих од њих, предмет интересовања лингвиста постали су називи за противнике, али и поборнике вакцинације.¹ Међу проматраним радовима

* ivana.denic38@gmail.com

¹ Врло интересантна реч је изабрана за реч године по избору лексикографа Оксфордског речника – то је реч *вакс* (енгл. *vax*). Наиме, занимљивост лежи пре свега у значењима и могућностима те речи. Прво, ова реч има више значења, означава појам вакцине или вакцинације као процеса, али означава и глагол *вакцинисати се*. Дакле, скраћеница је, а према својој стилској функцији припада публицистици, али оним њеним неформалнијим жанровима, као и колоквијалном говорном језику. Њена фреквенција ра-

издвајају се они Ђорђа Оташевића и Слободана Новокмета. Оташевић у раду *О семантичкој дефиницији неологизама антивакцинаш и антивакцинаштво* анализира семантичке дефиниције неологизама *антивакцинаш* (*антиваксер, антивакционалиста, антивакцинар, антивакцинер*) и *антивакцинаштво* (*антиваксерство, антивакцинизам*). Иако су семантичке дефиниције неологизама с елементом *анти-*, по правилу, типске, Оташевић сматра овде таква дефиниција не би била одговарајућа. Новокмет у раду *Ко су вакцинаши?* анализира реч *вакцинаш* са творбено-семантичког аспекта са освртом на њено порекло и употребу, поготово на друштвеним мрежама и интернет порталима, одакле је ексцерпирана већина примера. Посебну пажњу аутор посвећује творбеном моделу са суфиксом *-аш* и питању да ли се у оквиру њега овом појму приписује одређени експесивни карактер.

Наредна тема је родна равноправност у српском језику, односно проучавање фемининатива у српском језику, којима се фреквентност у последње време веома повећала. Том темом бавили су се Ђорђе Оташевић, Јована Јовановић, Дејан Ајдачић и Маја Матић. Оташевић у раду *Фемининуми (феминативи) у речницима нових речи* анализира фемининуме заступљене у четири речника нових речи. Аутор примећује да промене у друштву и положају жена доводе до све већег коришћења фемининума. У наредном прилогу *Родни парови у речницима нових речи и секундарност феминатива Оташевић* анализира заступљеност родних парова у речницима нових речи. Процент неологизама који су засведочени с оба родна парњака у односу на број неологизама који су наведени без свог родног парњака у *Речнику нових речи* Ј. Ћирилова из 1982. године износи само 2,66% (у огромној већини случајева недостаје феминатив), док у још необјављеној првој свесци *Речника нових речи* Ђ. Оташевића,

пидно је расла у 2021. години, што и јесте један од критеријума за избор за реч године. Даље, ова реч функционише као самостална, али врло често и само као један елемент за грађење нових речи: *антивакс, ваксер и антиваксер* и тако даље. Социо и психолингвистички, реч *вакс* показује главну преокупацију људи – како је корона била најзначајнија ствар о којој смо говорили и о којој смо мислили у 2020, ове године свако од нас био је суочен са вакцином и вакцинацијом, односно с доношењем одлуке, чему је претходио јасно формиран лични став о овој теми. Мере заштите биле су и остале обавезан елемент нове реалности, а однос према вакцинама део је савремене глобалне преокупације, која се огледа и у језичкој слици света. Јавни дискурс у доба короне с почетка одликовао је велики број нових речи, на пример *корона, ковид*, као и многе настале од њих (*корона журка, ковид позитиван, ковид болница* итд.), као и велики број медицинске терминологије (*антиген, вирус, пнеумонија, аносмија* итд.), а данас је главна карактеристика језика широм света да се заправо све више развијају средства за исказивање субјективне оцене појединца према ономе што га окружује и ситуацији у којој се нашао. О томе сведочи и ова реч године.

М. Николић и В. Ђорђевић број неологизама који су засведочени с оба родна парњака већи је од броја неологизама у коме један од родних парњака недостаје. Код најновијих неологизама који су карактеристични за језик младих, оба родна парњака појављују се истовремено у готово свим случајевима. Ауторова претпоставка је да ће у блиској будућности број родних парова чија су се оба родна парњака појавила истовремено бити толико велики и толико фреквентан да ће конотација секундарности, карактеристична за феминативе у прошлости, у потпуности или у највећој мери нестати. Такође, Оташевић се у прилозима *Семантичке дефиниције нових фемининума* и *Родни парови у речницима нових речи и секундарност феминатива* бави (не)адекватношћу постојећих дефиниција нових фемининума и даје предлоге за нова решења.

Јована Јовановић у раду *Феминизам у језику – новији називи за женска занимања* на примеру лексема којима се именују женске особе као представници занимања, показује како друштвено-културне иновације, модернизација друштва тековине савремене цивилизације могу утицати на промене у језику, превасходно на богаћење његовог речничког фонда. С тим у вези, истичу се и два проблема са којима се суочава српски језик. Први се огледа у недовољном коришћењу творбено-морфолошког потенцијала и инвентара нашег језика приликом номинације нових предмета и појава у ширем смислу, односно, у чињеници да се нове речи далеко ређе граде од домаћих основа и наставака, а по правилу у готовој форми позајмљују из енглеског језика. Други проблем представља немогућност савремених лексичких система уопште, па и српског, да прати социолошке промене у реалном времену и да одговори на њих деривацијом нових речи, а све се то одражава и на лексикографском плану.

У следећем прилогу *Тренерка и још понешто* Ј. Јовановић показује сферу употребе речи *тренерка* имајући у виду потребу језика родне равноправности и говорника који инсистирају на доследној употреби родних парњака.

Дејан Ајдачић и Маја Матић у прилогу *Називи жена – германизми са семантичким отклоном у српском језику* разматрају семантичке аспекте германизама који у српском језику означавају жене. Немачки називи за жене у српском језику су незнатно адаптирани (нпр. *фрау*), више адаптирани (*фрајла*, *фрајлица*, *фрајмадла*, *штумадла*), а неки су изведени из немачких речи са метафоричким презначавањем немачких речи (*фукса*, *штајгерка*, *јунфер*). Неке речи иако звуче као немачке (*швалерка*), нису преузете из немачког. Аутори анализирају семантичке промене у односу на значење у немачком језику и осветљавају их у културноисторијским оквирима на основу текстова српских аутора и лексичке грађе из речника српског језика и српског жаргона. Дејан Ајдачић

у раду *Називи жена и глобализација – англицизми у српском језику* у културно-историјским оквирима анализира англицизме којима се данас називају жене у српском језику и указује на особености употребе личних имена у означавању типова жена *Мерлинка, Твиги, Барби(ка), Лолита*. „Англоглобализми“ у разним културама имају једнако значење (*пинап, вамп, модел, супермодел, бимбо, бе(ј)би, стриптизета*). „Англокализми“ су српски англицизми настали у процесу спонтане језичке глокализације, у којима глобално коришћене енглеске речи, задобијају локалне семантичке црте пејоративизацијом (*сикиликонка*), пејоративизацијом са додавањем жаргонских суфикса (*флертуша, аблендуша, спонзоруша, милфа-ча*) или „улепшавањем“ значења (*милфица, моделсица*).

Претходно поменути рад бави се заправо двама актуелним темама – називима за жене и англицизмима. Англицизмима се баве и Ивана Лазивић Коњик, Рајна Драгићевић, Јована Јовановић, Дејан Ајдачић и Милош Јоцић.

Ивана Лазивић Коњик у раду *Англобализми и други неологизми у најновијем периоду развоја српског језика* истиче да се са процесом глобализације паралелно се одвија процес глокализације (прилагођавање глобалних феномена локалним приликама). Српски језик снажно сведочи о оба ова процеса позајмљивањем и ширењем тзв. англобализама, и њиховим посрбљавањем у виду тзв. англокализама. Циљ рада је да се прикупе и представе неологизми у вези са актуелним темама у области здравства, политике и економије и савремених технологија (ковидом, афером Рио-Тинте и рударењем криптовалута), који су се у српском језику појавили у најновијем периоду (у већини случајева у последњих годину дана), а учестали су у језику медија, те да се укаже на неке тенденције које се одвијају у процесима творбе нових речи.

Рајна Драгићевић у раду *Лапор плава и тупе сива – (не)одрживост неологизама за нијансе боја у српском језику* анализира нове речи за нијансе боја које су позајмљенице из енглеског језика. Ауторка истиче да је тај слој нових речи веома нестабилан. У раду се описује део најновијих хроматских позајмљеница и анализирају фактори од којих зависи степен њихове прихватљивости у српском језику.

Јована Јовановић у раду *Нова употреба придева хуман у савременом српском језику* показује ширење значења речи *хуман*, док Дејан Ајдачић у раду *О конкуренцији нових речи при називању нових ствари* излаже став да лингвисти нису обратили довољно пажње појави конкуренције нових речи и покушава да ту чињеницу објасни тешкоћама у испитивању те појаве. На примеру назива за свемирски брод у преводима књижевних дела и оригиналним делима на српском језику наводи лексеме које се ја-

вљају у већем броју, да би потом број тих лексема у употреби опадао. На примеру фантоматике и виртуелног света разматра се могућност анализе процеса конкуренције у садашњем времену. Развој виртуелних светова савремене киберцивилизације отвара питања могућих речи – конкурена-та.

Милош Јоцић у раду *Српски и српско-енглески појмови из културе, поетике, теорије и индустрије видео-игара* даје лексиконски приказ неких од најчешћих српских и англосрпских појмова, термина, израза, фраза и идиома у српскојезичној субкултури везаној за свет видео-игара. Истраживањем су обухваћени појмови и изрази који се тичу: поетике видео-игара, видеоиграчке теорије и критике, те видеоиграчке креативне индустрије. У методолошком смислу, рад испитује однос између оригиналних енглеских речи и потоњих српских превода или англосрпских рефлекса.

Из јавног дискурса долазе и нове речи мотивисане политиком и називима за политичаре. Тиме се баве радови Ђорђа Оташевића и Рајне Драгићевић. У раду Ђ. Оташевића *Творба деантропонимних политичких неологизама (од презимена Вучић и Ђилас)* анализирају се с творбеног аспекта нове речи које у основи имају презимена *Вучић* и *Ђилас*, на пример: *антивучићев*, -а, -о, *антивучићевски*, -а, -о, *антивучићевски* (прил.), *Вучићевац*, *вучићевизација*, *вучићевка*, *Вучићево*, *вучићевски*, -а, -о, *вучићевски* (прил.), *вучићобојажљив*, -а, -о, *вучићоид*, *вучићоидни*, -а, -о, *вучићократија*, *вучићолог*, *вучићологија*, *вучићолошки* (прил.), *вучићољуб*, *вучићољубље*, *вучићански*, -а, -о, *вучићоман*, *вучићоманија*, *вучићомер*, *вучићопоклонство*, *вучићофил*, *вучићофилија*, *вучићофоб*, *вучићофобија*, *вучићохулити*, *вучићоугодан*, -дна, -дно, *контравучићевски*, -а, -о, *контравучићевски* (прил.), *невучићевац*, *невучићевски*, -а, -о, *послевучићевски*, -а, -о, *поствучићевски*, -а, -о, *превучићевски*, -а, -о, *предвучићевски*, -а, -о, *провучићевски*, -а, -о, *провучићевски* (прил.), *противвучићевски*, -а, -о; *антиђиласовски*, -а, -о, *антиђиласовски* (прил.), *Ђикиликс*, *ђиласоид*, *ђиласоидни*, -а, -о, *ђиласопатија*, *ђиласофобија*, *Ђиластаун*, *Ђитлер*, *контрађиласовски*, -а, -о, *постђиласовски*, -а, -о, *прођиласовски*, -а, -о и др. Највећи број узуалних неологизама грађен је суфиксацијом и префиксално-суфиксалном творбом, слагање је чешће код оцазионалних неологизама, док су сви контаминати су оцазионализми. Већина ових неологизама има изразито поларизоване конотације и аксиолошке компоненте – или крајње негативне или крајње позитивне. Рајна Драгићевић у раду *Оцртавање данашњице у новој лексици: фикусоманија у српским електронским медијима* описује метафоризацију именице *фикус* у српском јавном дискурсу, указујући на механизме развоја метафоричних значења.

На крају, два рада која се баве нешто старијом лексиком. Дејан Ајдачић у раду *Ауторски неологизми-индивидуализми Димитрија Митри-*

новића (1913) и Драгана Алексића (1922) указује на лингвистичке радове о ауторским неологизмима у српској књижевности, међу којима је мали број радова о језику српске авангарде. Аутор усмерава пажњу на функцију коришћења новостворених речи у пропагирању новог духа и нове уметности. Већину индивидуализама Димитрија Митриновића у есеју „Естетичке контемплације“ (1913) чине потенцијалне речи, сложенице са префиксом *све-* (*свепојамност, свепојамно, свеобјамно, свеоткровење* и др), или суфиксом *-ост* (*разграђеност, средњомерност, животодавност, неспоразумност, свепродирност, правоумност, свеумилност, свудаприсутност* и др.). Указује се на место назива авангардних покрета са суфиксом *-изам* у кругу лексема са тим суфиксом. У другом делу рада издвајају се речи српског дадаисте Драгана Алексића из текста „Дадаизам“ (1922) из часописа које чине околионализми створени спајањем именица у једну реч (*какотедрагошћ, секундизражај секундсекунда, моменторизик, паннервиста, милмомент* и др.).

Полазећи од савремених жаргонских конструкција *бити у бедаку* и *пасти у бедак* или изведеног експресивног глаголског неологизма *избедачитити се*, Јована Јовановић у раду *Да ли је бедак нова реч?* са етимолошког, творбено-семантичког и лексикографског аспекта бави значењем лексеме *беда* и њеног деривата *бедак*. Циљ је да се укаже на семантичке трансформације компонената у семској структури лексеме *беда* које су током историјског развоја српског језика утицале на лексички и лексикографски статус, као и на значење деривата унутар велике породице речи чија је мотивна реч ова именица. Анализа ће показати чврсту етимолошку везу између лексеме *беда* у значењу „сиромаштво, оскудица“ и жаргонизма *бедак*, којим се у новије време именује емотивно-психолошко стање нерасположења, депресивности.

На крају, уместо закључка, треба питати по чему је значајан овај зборник и има ли потребе за оваквим лингвистичким резултатима. Значај је несумњив и лежи у потреби да региструјемо, попишемо и опишемо резултате развојних процеса у српском језику, који се очитују пре свега у променама на лексичком плану. Истовремено, ово је белешка о садашњем тренутку и приказ наше језичке слике света, у чему јесте шири значај ове књиге.

Кристина Ђорђевић*
(Братислава)

Mária Dobříková (ed.): PHILOLOGICA LXXVIII. Bratislava:
Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave,
2021, 266 стр.

Научни скуп „V premenách času. Poľsko-slovanské jazykové a kultúrne kontakty”, организован поводом јубилеја професорке Марте Панчикове (Marta Pančíková), одржан је 18. октобра 2019. године на Филозофском факултету Универзитета Коменски у Братислави под покровитељством амбасаде Републике Пољске у Словачкој, а у организацији Катедре за словенску филологију Филозофског факултета Универзитета Коменски у Братислави, у сарадњи са Пољским институтом у Братислави.

Зборник радова *Philologica LXXVIII* окупља реферате поднете на конференцији „V premenách času. Poľsko-slovanské jazykové a kultúrne kontakty”, има 266 страна, а у њему се налази 27 радова распоређених у пет целина: *Лингволкултурологија (Lingvokulturologia)*, *Лексикографска и ономастичка терминологија (Lexikografická a onomastická terminológia)*, *Међујезички односи (Madzijazykové vzťahy)*, *Међукњижевни односи (Medziliterárne vzťahy)* и *Лингводидактика (Lingvodidaktika)*.

Зборник отвара песма Викторије Тихомирове (Viktoria Tichomirova) *Powrót do Przegorzał*,² након чега следе три чланка чланова братиславске славистичке катедре, на којој је Марта Панчикова радила преко тридесет година (1978–2011). Зузана Обертова (Zuzana Obertová) се у раду

* kristina.dordevic@uniba.sk.

² Викторија Тихомирова је радила на Московском државном универзитету М. В. Ломоносов и посветила се дидактици пољског језика као страног. Заједно са проф. Панчиковом учествовала је при формирању организације *Бристол – удружење пољских и страних учитеља пољске културе и пољског језика као страног*. С обзиром на то да више није посвећена академском раду, Тихомирова је проф. Панчиковој посветила песму као успомену на међународне конференције Бристолског удружења у Кракову (градски округ Przegorzał). Песма *Powrót do Przegorzał* инспирисана је поезијом пољског песника Јулијана Тувима (Julian Tuwim).

„Sympóziium venované životnému jubileu profesorky Marty Pančíkovej” (стр. 9–13) осврнула на реферате изложене на конференцији, оцењујући допринос симпозијума развоју пољско-словачких академских и културних односа. У раду Марије Добрикове (Mária Dobríková) „Prvá dáma slovenskej polonistiky” (стр. 15–22) представљене су, поред основних биографских података, важне информације о педагошкој, научно-истраживачкој, преводилачкој и организационој пракси јубиларке. Саша Војтехова Поклач (Saša Vojtechová Poklač) у чланку „Slovenistická problematika v lingvistických prácach profesorky Marty Pančíkovej” (стр. 23–31) бавила се питањем словенистике у раду Марте Панчикове, указујући на њен допринос при развоју словеначког језика на Катедри за словенску филологију Филозофског факултета Универзитета Коменски у Братислави.

Из области лингвокултурологије заступљено је осам радова. Предмет рада Ане Дунин-Дудковске (Anna Dunin-Dudkowska) „Gratulacje jako gatunek wypowiedzi” (стр. 35–45) чине писмени и усмени, званични и незванични, видови честитања који дозвољавају индивидуалне и креативне текстуалне реализације. Мирослав Дудок (Miroslav Dudok) у раду „Koncept zraku v slovanských jazykoch” (стр. 47–51) разматра појам *вида* у лексичком систему словачког, српског, хрватског и пољског језика, и његову десематизацију у словачком лексиколошком корпусу. Габријела Олхова (Gabriela Olchowa) анализира језички израз спомен-плоча постављених на јавним површинама у Бјалистоку и Банској Бистрици („Na przestrzeni wieków. Językowy kształt polskich i słowackich tablic pamiątkowych na przykładzie Białegostoku i Bańskiej Bystrzycy”, стр. 53–60). На примеру фразеологизама, пословица и кратких прича Јана Рацлавска (Jana Ráclavská) истражује перцепцију појма *рад*, као једне од најбоље оцењених људских вредности („Językowy obraz pracy w etnokulturze Śląska Cieszyńskiego”, стр. 61–66). Ауторка Марила Папјерж (Maryla Papierz) бавила се елементима културног идентитета у преводу, на материјалу збирке часописних колумни Милана Ласице, које још увек нису преведене на пољски језик („Elementy tożsamości kulturowej w przekładzie”, стр. 67–72). Мариола Шимчак-Розлах (Mariola Szymczak-Rozlach) истражује из компаративног угла употребу пољских и словачких еуфемизама у раду „Badania w zakresie eufemizmów we współczesnym języku polskim a słowackim” (стр. 73–83). У фокусу чланка „Vlastné mená pomenúvajúce Pannu Máriu z hľadiska ortografie slovenského a poľského jazyka” (стр. 85–91) Камиле Војнар Ондицове (Kamila Wojnar Ondicová) налази се поређење писања властитих имена повезаних са Светом Маријом у словачком и пољском језику. Марија Магдалена Новаковска (Maria Magdalena Nowakowska) разматра употребу суфикса *-ова* у чешким и пољским презименима

жена, с освртом на његов (не)обавезујући карактер („Czeskie zmagania z sufiksem *-ová* w nazwiskach żeńskich na tle języka polskiego”, стр. 93–99).

Другу тематску групу чине радови из области лексикографске и ономастичке терминологије. Малгожата Б. Мајевска (Małgorzata B. Majewska) представља проблематику организације пољске лексикографске терминологије („O potrzebie uporządkowania polskiej terminologii leksyko-graficznej i metaleksykograficznej”, стр. 103–114). Марта Војтекова (Marta Vojteková) у раду „Jazykovedné termíny z aspektu paradigmatickej motivácie” (стр. 115–124) описује и упоређује словачке и пољске лингвистичке термине као терминолошки мотивисане јединице са становишта лексичке мотивације. Користећи се структурном и семантичком анализом, Кристина Ковалик (Krystyna Kowalik) испитује називе општинских рекреативних подручја у Кракову, поредећи их са сличним називима зелених површина у Братислави („Próba typologii nazw własnych miejskich obiektów rekreacyjnych. W poszukiwaniu krakowsko-bratysławskich paraleli.”, стр. 125–135).

Трећа целина *Medzijazykové vzťahy* окупља пет чланака, од тога два посвећена међујезичкој хомонимији у пољском и словачком, односно пољском и чешком језику. Реч је о радовима Аните Рачакове (Anita Račáková) „Medzijazyková homonymia v slovenskej a poľskej lexike z oblasti integrovaného záchranného systému” (стр. 139–148) и Јиржија Мурица (Jiří Muryc) „Polsko-česká mezijazyková homonymie v překladatelské praxi” (стр. 149–157). Пољско-словачко-мађарском темом, на примеру феномена пољског села Деренк у Мађарској, које је предмет вишеструких историјских, етнографских и лингвистичких истраживања, бавио се Вјеслав Томаш Стефанчик (Wiesław Tomasz Stefańczyk) „Polsko-słowacko-węgierskie związki językowe (na przykładzie wsi Derenk na Węgrzech)”, стр. 159–166). Јулија Дудашова-Кришакова (Júlia Dudášová-Kriššáková) испитивала је горалске дијалекте на словачко-пољској језичкој граници, у областима Спиш, Орава, Кисуце, и енклавама Липтов и западни Гемер („O goralských nárečiach na slovensko-poľskom jazykovom pomedzi”, стр. 167–180). Предмет рада Романа Мадецког (Roman Madecki) јесте филолошки рад Франтишека Ладислава Челаковског, с акцентом на његова дела настала у периоду када је радио као професор славистике у Вроцлаву и Прагу („František Ladislav Čelakovský jako filolog, slavista a komparatista”, стр. 181–192).

Први рад четвртог међукњижевно оријентисаног поглавља „Vývinové súvislosti slovenskej a poľskej literatúry” (стр. 195–200) Јозефа Хвишча (Jozef Hvišč) бави се односом словачке и пољске књижевности из историјског угла. Јоана Гошчинска (Joanna Goszczyńska) у раду „Rola polskiej myśli historiozoficznej w konceptach myślicieli słowackich” (стр. 201–

207) указала је на улогу пољске историјско-филозофске мисли у делима словачких аутора, као што су Милан Хоџа, Јозеф Милослав Хурбан и Људовит Штур. Тема рада Здислава Дараша (Zdzisław Darasz) јесу Словачка и Словаци у часопису *Словенски свет* (*Świat Słowiański*), описани из пера Едмунда Колођејчика, Феликса Конечног, Јана Марјера Гжегожа Смолског и Романа Завилинског („*Słowacja i Słowacy w Świecie Słowiańskim*”, стр. 209–218). Ханс-Христијан Трепте (Hans-Christian Trepte „*Literackie imaginacje przedchrześcijańskie w polsko-litewsko-łużyckim kontekście*”, стр. 219–226) представио је упоредно истраживање књижевних имагинација пре христијанизације, на примеру пољског, литванског и лужичкосрпског језика.

Последњи блок под називом *Lingvodidaktika* отвара чланак Јане Пекарвичове (Jana Pekarovičová) о међујезичкој хомонимији у дидактичкој пракси („*Zradné slová v didaktickej praxi*”, стр. 229–237). Елзбијета Сенковска (Elżbieta Sękowska) издваја утицај тематског двојезичног речника (кинеско-пољског) на обликовање културне компетенције у областима свакодневног, економског и друштвеног живота (*Słownik tematyczny jako źródło kompetencji kulturowej (na przykładzie słownika chińsko-polskiego)*, стр. 238–245). Радови Пијотра Кајака (Piotr Kajak) „*Narzędzia*’ дипломацији publicznej: Stowarzyszenie „Bristol” Polskich i Zagranicznych Nauczyceli Kultury Polskiej i Języka Polskiego jako Obcego” (стр. 247–256) и Владислава Т. Миодунка (Władysław T. Miodunka) „*Rola polonistów zagranicznych w procesie integracji polonistów z całego świata (na przykładzie Stowarzyszenia „Bristol”)*” (стр. 257–264) осврћу се на удружење пољских и страних учитеља пољске културе и пољског језика као страног – *Бри-стол*, у чијем оснивању је учествовала проф. Марта Панчикова.

Зборник радова *Philologica LXXVIII* садржи радове значајне, пре свега, за полонисте и словакисте, али и за све оне инспирисане темама којима се бави проф. Марта Панчикова, истакнута словачка полонисткиња и дугогодишња управница Катедре за словенску филологију Филозофског факултета Универзитета Коменски у Братислави.

УКРАТКО

Марио Лигуори: ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИЧКИ ТРОУГАО.
Београд: Алма, 2021, 132 стр.

Монографија *Италијански језички троугао: стандард, регионални језик и дијалекат у Кампанији* објављена је 2021. године у едицији Монографије издавачке куће Алма из Београда и бави се односом између стандардног италијанског језика, регионалног језика и дијалекта Кампаније.

Већ се у самом Предговору истиче да је намера аутора да једну комплексну тему учини доступн(и)јом, а то је вероватно и најтежи задатак који један научник пред себе ставља јер мора водити рачуна да остане доследан науци, а да је не банализује. Похвално је што се на овом месту аутор осврће и на стереотипе према изучавању дијалеката, посебно актуализоване у данашње време, а важеће и ван говорног подручја које се у овој монографији обрађује.

Прво поглавље *Италијански и други језички системи на Апенинском полуострву* бави се стандардним италијанским језиком и његовим односом према регионалним варијантама и дијалектима. Изузетно је што се, представљајући ширу слику, и овде аутор оградајује од предрасуда појединих истраживача о јединствености феномена хетерогености језичке слике у Италији, а не запоставља ни оне везане за однос дијалеката и стандардног језика.

У другом поглављу под називом *Језички варијетети у Кампанији* представљени су, врло опрезно и концизно, језички слојеви који се очитују у говору Кампаније с фокусом на језике који су се говорили пре латинске доминације.

Основна тема трећег поглавља с насловом *Латински језик и варварски дијалекат* јесте утицај латинског језика, који је у једном тренутку постао лингва франка у Кампанији и који је, истовремено, вековима био под другим утицајима. Ово поглавље је врло сажето и информативно.

Четврто поглавље *Језичка физиономија Кампаније* даје пресек стања у савременој језичкој слици Кампаније, с посебним освртом на проблематику језичког троугла.

У петом поглављу под насловом *Регионални италијански језик у Кампанији* показује се да регионални италијански језик донекле може бити медијални језик, тако да мири разлике између националног језика и дијалекта.

Поред закључка, књига доноси и три текста на наполитанском језику у Додатку, као и веома вредан речник наполитанских термина и израза који се не бележе на италијанском или који, барем наизглед, одуда рају од италијанских облика. Овакво речничко благо, надамо се, побудиће интересовања романиста на нашем говорном тлу. На самом крају налази се *Регистар имена и појмова*.

Осим тога што доприноси романистици, ова монографија представља добар подстицај за даље истраживање романских језика у Србији и региону, али доноси и одговоре на многа питања везана за дијалекте, за однос између дијалекта и стандарда, као и дијалекта и регионалног језика, о чему досад готово да није било ни речи. У том смислу ова студија представља велики допринос и српској лингвистици.

Светлана Слијепчевић Бјеливук (Београд)

Лазар Бошковић: РЕЧНИК ИНТЕРНЕТА И ДИГИТАЛНЕ
КОМУНИКАЦИЈЕ : ЕНГЛЕСКО-СРПСКИ : 1000
ПОЈМОВА ЗА САВРЕМЕНИ УМРЕЖЕНИ ЖИВОТ.
Београд: mCloud, 2021, 237 стр.

Сам назив речника, како наводи аутор у предговору, „намерно садржи дозу двосмислености у последње две речи. Захваљујући природи српског језика, тиме је истакнуто да ово издање, поред појмова везаних за интернет (в. Internet), обухвата и: • технички аспект – појмове који се односе на дигиталне комуникације (в. Digital communications), као преносне путеве интернета; • људски аспект – појмове везане за оно од чега се састоји наша међусобна свакодневна дигитална комуникација (в. Digital communication), која се највећим делом одвија преко интернета.“

Речник обухвата све битне области савременог интернета: технологију (уређаји, програми, мреже, стандарди, услуге, безбедност...), садржај (текст, слика, аудио, видео...), право (домени, интелектуална својина, сајбер криминал...), економију (е-пословање, онлајн-плаћања, дигитална трансформација...), друштво (идентитет, приватност, писмо, образовање...) и комуникацију (пословна комуникација, дигитални маркетинг, онлајн-заједнице...).

Речник је намењен, како се наводи у предговору, а) корисницима интернета у Србији, у најширем смислу (грађани, привредници, предузетници, студенти...) који желе обједињен увид у битне појмове из оба угла – техничког и комуникационог; б) стручњацима из различитих области (наставно особље, новинари, државни службеници...) којима интернет и дигиталне комуникације нису професија, али су им потребни у свакодневном раду; в) стручњацима за комуникационе делатности (маркетинг, односи с јавношћу, дизајн...) којима је потребан и додатни увид у техничке аспекте дигиталних комуникација, као преносних путева; г) стручњацима за интернет технологије (ИТ стручњаци, програмери, инжењери...) којима је потребан и додатни увид у нетехничке аспекте дигиталне комуникације, као процеса размене, дељења и разумевања свих врста информација између људи.

Као један од већих проблема с којим се аутор сусретао у раду при овом речнику јесу бројни синоними, и у енглеском и у српском језику. „Постоји читав низ појмова који се у јавности користе као да имају истоветно значење, иако то често није тачно, као што су придеви, префикси,

префиксоиди и форманти: *internet, online, net, web, cyber-, e-, digital, virtual...*“ (стр. 4).

Речнички чланак садржи одредницу на енглеском језику, превод на српски и опширну семантичку дефиницију. Дефиниције су углавном енциклопедијске, ређе лексикографске.

Paid media (Плаћени медији)

Плаћени медији су један од облика медија из PESO модела (в. PESO model), који обухватају све канале комуникације на којима компанија плаћа за своје појављивање. У онлајн-свету то се реализује кроз онлајн-оглашавање (в. Online advertising). Примарна публика су потенцијални купци (в. Lead), то јест они који дотад нису чули за производе или услуге компаније. Онлајн-свет плаћених медија обухвата бројне врсте дигиталног маркетинга (в. Digital marketing), кроз облике излазног маркетинга (в. Outbound marketing), као што су:

- Маркетинг на веб-претраживачима (в. SEM)
- Маркетинг на друштвеним медијима (в. SMM)
- Мобилни маркетинг (в. Mobile marketing)
- Оглашавање с плаћањем по клику (в. PPC advertising)
- Приказно оглашавање (в. Display advertising)
- Природно оглашавање (в. Native advertising)

Спајање сопствених медија (в. Owned media) са заслуженим медијима (в. Earned media) главни је задатак плаћених медија. Главне предности плаћених медија су што се ангажују према потреби, имају велики домет, брзо се шире и могућа је контрола објава. Мане плаћених медија су окруженост „галамом“ осталих оглашавача, ниска кредибилност у очима корисника и опадајућа стопа одговора корисника.

(п. Shared media)

На крају речника је рецензија Божидара Раденковића (стр. 232), као и необична и духовита рецензија Војислава Жанетића (стр. 233–235).

Ђорђе Оташевић (Београд)

ХРОНИКА

Анђела Д. Васиљевић*
(Београд)

Хроника XVIII годишње конференције Европског удружења институција за националне језике „National Languages in the Digital Age” (Цавтат, 6–8. октобар 2021)**

Редовна годишња конференција Европског удружења институција за националне језике (енг. *18th Annual Conference of the European Federation of National Institutions for Language*, у даљем тексту ЕФНИЛ) одржана је у Цавтату крај Дубровника у периоду од 6. до 8. октобра 2021. године. Поред ЕФНИЛ-а, домаћин овогодишњег заседања био је Институт за хрватски језик и лингвистику, уз подршку кровних институција Европске уније. Услед неповољне епидемијске ситуације, конференција је одржана у хибридном облику – уживо и на даљину, посредством платформе Зум. Представнике националних делегација чланова ЕФНИЛ-а¹, као и друге заинтересоване слушаоце, најпре су поздравили главни организатори конференције, представници владе земље домаћина и Европске комисије (ЕК), укључујући Филипа Мајцена (Filip Majcen), директора Главне управе за превођење Европске комисије (енг. *Directorate-General for Translation*), и Филипа Желена (Philippe Gelin), управника Сектора за плурилинг-

* andjela.vasiljevic.ue@gmail.com

** Овај текст финансирало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије према Уговору број 451-03-9/2021-14 који је склопљен са Институтом за српски језик САНУ.

¹ Европско удружење институција на националне језике (ЕФНИЛ) основано је 2003. године у циљу промовисања стандардних језика европских држава и унапређења сарадње између кровних институција задужених за њихово системско и интердисциплинарно проучавање на свим нивоима језичке анализе. Окупља институције за националне језике на европском тлу независно од чланства њихових држава у Европској унији. Србија је придружени члан ЕФНИЛ-а преко Института за српски језик САНУ. За детаљнији преглед и упознавање са делатношћу ЕФНИЛ-а, консултовати рад др Јасне Влајић-Поповић: Влајић-Поповић, Ј. (2019). Gerhard Stickel (ed.). *National Language Institutions and National Languages*, Budapest, 2017. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 62/1, 183–203, као и званични сајт овог удружења: <http://efnil.org/>.

гвизам. Представници ЕК изложили су кључне текуће пројекте, могућности сарадње и даље перспективе у области развоја јединствене језичке инфраструктуре и вештачке интелигенције, у складу са језичким и културним диверзитетом утканим у срж европске привредне и друштвене стварности.

Тематски оквир скупа („National Languages in the Digital Age”) био је посвећен питањима статуса, улоге и будућности националних језика у дигиталном добу. Одабир теме није случајан, будући да се ове године навршава деценија од одржавања првог састанка европске мреже изврсно-сти META-NET (енг. *Multilingual Europe Technology Alliance*), која је у Берлину окупила преко две стотине стручњака из области језичких технологија. У сарадњи са издавачком кућом Спрингер током 2012. ова мрежа објавила је комплет од тридесет две беле књиге (*META-NET White Papers Series*), доносећи пресек стања, изазова и проблема појединачних националних језика² и институција задужених за њихово системско изучавање, првенствено у спрези са тектонским променама које је покренула дигитална револуција.

Прва тематска сесија „Language Resources and Technologies” („Језички ресурси и технологије”) окупила је радове излагача из Хрватске, Холандије, Шведске, Литваније и Словеније. Радни део скупа отворио је представник земље домаћина Марко Тадић (Marko Tadić) пленарним излагањем под насловом „Current pan-european language technologies initiatives: an opportunity for low-resourced languages”. Једна од општих препорука белих књига односила се на неопходност пружања стабилне научне и финансијске подршке заједницама са слабо развијеном дигиталном језичком инфраструктуром. Из угла сопствене земље, аутор је пружио преглед успешних европских пројеката из области језичких технологија у последњих тридесет година. Посебна пажња посвећена је анализи помака остварених у оквиру водећих европских пројеката и конзорцијума за развој дигиталне инфраструктуре на националним језицима, као што су *European Language Resources Agency (ELRA)*, *Common Language Resources and Technology Infrastructure – European Research Infrastructure Consortium (CLARIN ERIC)*, мрежа изврсно-сти META-NET и пројекти *European Language Equality (ELE)* и *European Language Grid (ELG)*. Ови програми значајно су убрзали процесе дигитализације постојећег језичког блага и из-

² Овај пројекат обухватио је националне језике чланица Европске уније, али и других земаља у оквиру европског географског простора. Стање у српском језику представила је група аутора на челу са проф. др Душком Витасом у белој књизи под насловом *Српски језик у дигиталном добу / Serbian Language in the Digital Age* (доступно на адреси: <http://www.meta-net.eu/whitepapers/e-book/serbian.pdf>).

раде нових ресурса, истовремено пружајући помоћ при унапређењу квалитета машинског превођења и решавању техничких и законских питања.

Програме Института за холандски језик у Лајдену представила је Фрида Стојрс (Frieda Steurs) у оквиру реферата „The Dutch language: research and policy in the digital age”. Основни задаци ове установе у условима дигиталног доба јесу развој, прикупљање, обрада и дистрибуција језичких ресурса, електронских корпуса, речника и граматика у дигиталном формату. Као један од оснивача CLARIN инфраструктуре и овлашћени CLARIN К центар (енг. *CLARIN Knowledge*), овај институт посвећен је очувању језичког диверзитета Холандије и других земаља холандског говорног подручја. Додатно, његови сарадници укључени су у пројекат израде и унапређења заједничке европске инфраструктуре за електронске ресурсе у области хуманистичких наука и уметности CLARIAH (енг. *Common Lab Research Infrastructure for the Arts and Humanities*). Други сегмент дигиталне делатности института подразумева рад на програмима инклузије различитих осетљивих друштвених група. Један од таквих примера јесте успешно спроведени пројекат развоја и примене дигиталних ресурса на холандском и фламанском знаковном језику који, иако представљају варијанте истог језика, имају потпуно различите знаковне верзије. На пољу инклузије, посебно место заузимају и програми намењени људима са нижим образовањем или слабијим нивоом знања холандског. Како би се изашло у сусрет њиховим потребама, у електронске корпусе уносе се писани текстови на поједностављеном језику (нпр. аотирани корпус *Basilex*). Један од важних циљева овог института је ширење знања у оквиру холандског говорног подручја и ширег европског простора, о чему сведочи све већи број алата, апликација и сервиса доступних на енглеском језику, као и програма обуке научних радника и других заинтересованих сарадника из читаве Европе.

Делатност Шведског института за језик и фолклор представио је Рикард Домеј (Rickard Domeij) у излагању посвећеном прошлости, садашњости и будућности националне језичке инфраструктуре. Имајући у виду да је у претходним деценијама ова земља прихватила велики број имиграната из свих делова света, поред развоја дигиталне језичке инфраструктуре на шведском, посебно је изражена потреба за инклузијом странаца посредством језика. На том пољу, истичу се пројекти развоја и побољшања дигиталних алата за учење шведског као страног, електронских двојезичних речника³ и апликација за њихово коришћење на различитим уређајима. Основни мото овог института је транспарентност и доступност – већини ресурса и алата може се приступити потпуно бесплатно

³ У оквиру вишејезичне платформе Lexin доступан је и шведско-српски речник.

или уз симболичну накнаду. Као члан конзорцијума CLARIN, коме је придружен преко филијале SWE-CLARIN, овај институт такође ради на унапређењу шведске националне језичке банке (Språkbanken). У складу са потребама савременог друштва, улажу се велики напори на пољу развоја дигиталних језичких технологија, истовременим проучавањем свих нивоа структуре шведског језика у контакту са језицима националних мањина.

Анжелика Гардиене (Anželika Gardienė) присутне је упознала са новостима из области развоја језичких технологија литванског језика и резултатима досадашњих пројеката дигитализације језичког блага на којима су ангажовани сарадници Института за литвански језик. Овај језик један је од званичних језика ЕУ са најмањим бројем матерњих говорника, те органи власти и лингвисти већ деценијама заједничким снагама раде на примени нових достигнућа у сфери машинског превођења, као и на изради референтних електронских корпуса и дигитализацији целокупног литванског језичког наслеђа. У оквиру европских мрежа за сарадњу, размену и унапређење знања, остварени су значајни помаци, што се посебно огледа у високом проценту слободно доступних електронских верзија различитих типова речника (општи описни и специјализовани речници, једнојезични, двојезични и сл.), веб-алата за самостално или вођено учење литванског, аотираних електронских корпуса говорног и писаног језика, те језичких саветовалишта за научну заједницу и шире групе корисника.

Директор Института за словеначки језик Франа Рамовша Козма Ахачич (Kozma Ahačič) представио је главне дигиталне пројекте ове установе – веб-портале Fran⁴ и Franček⁵. Према његовим речима, 2014. година означила је кључну прекретницу у развоју језичких технологија на словеначком језику. Покретање портала Fran омогућило је дигитализацију референтних општих и специјализованих речника словеначког језика у оквиру јединствене и повезане платформе. Овај портал данас пружа могућност истовременог прегледања дванаест општих речника савременог словеначког језика, два етимолошка, пет историјских, пет дијалекатских и чак четрнаест термилолошких речника. Под његовим окриљем налазе се и два сервиса за језичко саветовање – један за општу употребу и један намењен стручњацима из свих области науке о језику. Број посета порталу Fran значајно се увећао у току 2020. године, а корисници су углавном тражили помоћ при решавању језичких недоумица у вези са пандемијом коронавируса, те проблема који су се јављали у онлајн наста-

⁴ Доступно на: <https://fran.si/>.

⁵ Доступно на: <https://www.franček.si/>.

ви словеначког језика. Како би се одговорило на њихове захтеве, неологизми из доба пандемије⁶ уврштени су у електронске верзије постојећих речника, а у септембру 2021. покренут је и дигитални портал Franček, намењен ученицима основних и средњих школа, родитељима и наставницима. Први изазов при његовом покретању било је прилагођавање корисничког окружења и лексикографског метајезика узрасту и знањима ученика. Сви уноси садрже прилагођене семантичке и фразеолошке податке, изговор (у виду аудио записа и уз могућност да корисници сниме изговор речи на сопственом дијалекту), као и основне етимолошке и дијалекатске информације. Метајезик лексикографских дефиниција није исти као у стандардним речницима – подаци се уводе постепено у складу са нивоом знања и узрастом, подражавајући наставне и педагошке праксе који се иначе спроводе у школским условима. Осмишљен у циљу побољшања функционалне писмености најмлађих становника Словеније и постепеног развоја њихових граматичких, лексичких и прагматичких вештина, портал Franček представља оригиналан вид увода у лексикографију и упознавања са могућностима примене језичких технологија у школском узрасту.

Другу тематску сесију под насловом „The Political Role of National Language Institutions” отворио је Тронд Тростеруд (Trond Trosterud) са рефератом посвећеним стандардизацији језика у ери машинског превођења и интернет револуције. На примеру сложеница из норвешког (у којем је слагање изразито продуктиван механизам грађења речи), аутор указује на неке од проблема са којим се суочавају лингвисти задужени за стандардизацију језика. Будући да програми за машинско превођење у великом броју случајева спојено написане сложенице третирају као неправилне, а одвојено као исправне, то дугорочно гледано може довести до значајног слабљења норме. Као општи закључак излагања, наводи се да адекватно решавање сличних проблема изискује уску сарадњу лектора, различитих одбора за стандардизацију и информатичара, што често изостаје у пракси.

Неса Ни Хиран (Neasa Ní Chiaráin) присутнима је предочила део изазова са којима се суочавају ирски лингвисти, указујући на кључну улогу Института за ирски језик и других научних установа које се баве његовим системским проучавањем, стандардизацијом и планирањем језичке политике у условима дигиталног доба и глобалне пандемије. Има-

⁶ Одговарајући пројекат угледао је светлост дана и у нашој земљи. Сараднице Института за српски језик САНУ проф. др Марина Николић и др Светлана Слијепчевић-Бјеливук покренуле су 2020. године израду *Речника појмова из периода епидемије ковида*. Речник се континуирано допуњује новим појмовима и бесплатно је доступан на следећој адреси: <http://www.isj.sanu.ac.rs/recnik-pojmova/>.

јући у виду да је ирски једини келтски језик са статусом званичног језика Европске уније, он се налази у јединственој социолингвистичкој ситуацији. Чињеница да су практично сви становници Ирске билингвални и, сходно томе, природно окренути ка употреби дигиталних извора на енглеском, додатно погоршава статус овог националног језика. Дигитални план за обнову и ревитализацију ирског обухвата спровођење активности у три главна домена – јавном сектору, науци и образовању. Свеобухватна дигитализација језичког наслеђа истиче се као један од кључних речних слова за његову ревитализацију.

Елена Изабел Тамба (Elena Isabelle Tamba) представила је делатност националних института за румунски језик (Институт за румунску филологију у Јашију, Институт за лингвистику у Букурешту, Институт за лингвистику и историју књижевности у Клужу). У својству централних научних установа за системско проучавање румунског језика и његове историје, ови институти посебно су усмерени ка лексикографским, дијалектолошким, социолингвистичким и историјским истраживањима. У последњим деценијама активно раде на развоју нових инструмената за повећање доступности ресурса у електронском облику. Овај процес обухвата најпре ретроактивну дигитализацију постојећег језичког блага, с посебним нагласком на електронској верзији првог издања тезаурусног речника румунског језика. Крајњи циљ јесте постављање свих доступних речника, граматика и лингвистичких атласа на јединствену платформу. Поред дигитализације постојећих и израде нових ресурса у електронском облику, важан део делатности трију института за румунски језик усмерен је ка изради веб-алата за учење румунског и раду на развоју великог анотираног корпуса савременог румунског језика CoRoLa, који прикупља писане и усмене изворе од 1989. до данас. Додатно, у току је израда великог дијакхронијског корпуса овог језика. Дати пројекти уједињени су у истој намери – очувању језичког и културног наслеђа Румуније у вишејезичном дигиталном свету.

Преглед пољских језичких ресурса и њихових примена у опису језичких промена и језичком нормирању изложио је представник Института за пољски језик Марек Лазињски (Marek Laziński). У сарадњи са Саветом за пољски језик, ова установа спроводи редовне анализе и евалуације употребе националног језика у медијима, образовним, политичким и другим државним институцијама. У новије време изражена је потреба за праћењем, али и предвиђањем језичких промена у ери друштвених мрежа. При томе, посебно је значајно надгледање промена у области лексикологије пољског језика (нпр. употреба неологизама везаних за пандемију ковида), као и спровођење анализа прагматичких елемената језичке комуникације (нпр. пресупозиције, логичке импликатуре, квантификатори,

ванјезичка знања и сл.), у складу са различитим контекстима употребе језика у дигиталном окружењу.

Трећу тематску сесију „Language Research and Language Planning in Relation to Research Development” отворили су Феију Жу (Feiyu Xu) и Ханс Ускорајт (Hans Uszkoreit) са рефератом „Demand for the NLP Applications in the Enterprise World with special attention to linguistic diversity and to latest developments such as the impact of very large language models”, у коме је било речи о односу привреде и језичких технологија, и то кроз призму најновијих достигнућа у области рачунарске обраде природног језика, као додирне тачке рачунарске лингвистике и вештачке интелигенције. Многа предузећа, па и владе држава, све више се окрећу машинском превођењу у циљу смањења трошкова ангажовања преводилаца и просечног времена неопходног за превођење и/или обраду докумената. У излагању су представљене главне могућности примене интелигентне обраде текста (енг. *text mining*) и других рачунарских метода и техника у циљу ексцерпције жељених информација из текста, што може допринети обради великог броја база података у кратком временском периоду. На пољу развоја језичких технологија у дигиталном добу, важан задатак националних института широм Европе огледа се, између осталог, у подизању свести о значају успостављања стабилне језичке инфраструктуре, активном учешћу у њеним развојним етапама, те пружању помоћи програмерима и другим нефилолошким стручњацима. Посебан допринос лингвиста у овом домену долази до изражаја приликом провере квалитета и исправности резултата добијених посредством рачунарске обраде природног језика, као и њиховог усклађивања са стандарднојезичком нормом.

Уследила су излагања посвећена националним институтима за језике у Немачкој и Швајцарској. Андреас Вит (Andreas Witt) у излагању „The future is now. The digital transformation in the German linguistics community and the key role of the Leibniz Institute for the German language” представио је делатност Лајбницевог института за немачки језик, централне институције за системско проучавање, истраживање и документовање свих нивоа структуре овог језика. Институт је 2019. године добио Одсек за дигиталну лингвистику, чији је дугорочни план рада у потпуности подређен постављању целокупног лексикографског и корпусног блага на трајно доступним платформама са отвореним приступом. Основни предуслови за успешан развој језичких база података представљени су у склопу концепта FAIR (акроним састављен од придева *findable, accessible, interoperable, re-usable*). Додатна улога овог института као члана конзорцијума CLARIN јесте повезивање са другим националним институти-

ма, којима бесплатно нуде разна софтверска решења и знања из ове области, истовременим упознавањем са њиховом искуствима и достигнућима.

Први дан скупа затворило је излагање Морица Сомета (Moritz Sommet), представника швајцарског Института за плурилингвизам у Фрибургу. Чињеница да у Швајцарској постоје четири званична државна језика, усмерава делатност одговарајућих националних института за језике. Овај истраживачки центар бави се питањима као што су језичко планирање, дефинисање и евалуација програма у области језичких политика, брига о правима и потребама мањинских језика и различите социолингвистичке теме. На пољу језичких технологија ради се на развоју дигиталних алата за неуромашинско превођење и сервиса за учење швајцарских националних језика. Један од важних догађаја новијег датума јесте оснивање лабораторије за изградњу лингвистичке научне инфраструктуре LiRI (Linguistics Research Infrastructure), усмерене ка интердисциплинарним испитивањима у домену психолингвистике, неуролингвистике и примене рачунарских технологија на званичним језицима Швајцарске. Према речима М. Сомета, швајцарска вишејезичност представља главни ресурс и полазну тачку за даља истраживања.

Јединствени случај гренландског, угроженог ескимског језика са нешто више од педесет хиљада говорника, представља Пер Лангард (Per Langgård) у реферату „How to struggle for a digital future – the case of Greenlandic”, истичући да је стабилна дигитална инфраструктура нужни услов за његову ревитализацију, поред израде и примене одговарајућих докумената којима ће се законски одредити његов статус и испланирати даљи кораци у стандардизацији. Иако је Гренланд званично једнојезична заједница, уз веома мали број двојезичних говорника данског или енглеског, највећи део филолога који се баве изучавањем гренландског заправо су странци. Рад представља синтезу највећих изазова са којима се проучаваоци овог језика суочавају у процесу израде аотираних корпуса, почев од проблема изазваних јединственим морфолошким, синтаксичким и семантичким одликама самог језика, до оних социолингвистичке, политичке и финансијске природе.

Последњу тематску сесију затворило је излагање Ендија Веја (Andy Way) са Универзитета у Даблину, који је у кратким цртама представио текући пројекат Европске језичке једнакости (European Language Equality). Овај конзорцијум окупља преко педесет партнера из свих крајева Европе, а завршиће се у исто време када и сестрински пројекат European Language Grid у јуну 2022. Главни циљ двају пројеката јесте стратешки развој научних истраживања, те припрема планова и програма који би до 2030. требало да доведу до потпуне дигиталне равноправности језика на тлу Европе. Додатни циљеви обухватају успостављање сарадње између

појединачних научних центара и држава, обезбеђивање новчаних средстава кроз различите потпројекте и иницијативе, стварање јединствене европске платформе за размену података и развој вештачке интелигенције, те размену знања путем научних конференција, семинара, индивидуалних консултација, друштвених мрежа итд. Овај пројекат уско сарађује са пројектом European Language Grid, са којим дели резултате, инфраструктуру и организује научне скупове. Резултати остварени у оквиру пројеката ELE и ELG биће представљени на заједничком догађају у Бриселу у јуну 2022, што ће уједно обележити завршетак десетогодишњег циклуса започетог објављивањем првог издања белих књига мреже META-NET. Коначно, припрема другог издања ових публикација пружиће увид у развојне токове у области језичких технологија, и то у складу са планом борбе против дигиталне неравноправности угрожених европских језика до 2030. године.

Након завршетка последње сесије уследила је панел дискусија, која је омогућила преглед и дубље разматрање свих питања покренутих током радног дела конференције. Последњи сегмент програма био је посвећен додели награда и представљању победника ЕФНИЛ-овог конкурса Master Thesis Award, који је ове године по други пут наградио ауторе најбољих мастер радова из области социолингвистике, вишејезичности, језичког планирања, језичких технологија и сл. Победнице су добиле новчане награде и прилику да делове својих теза објаве у зборнику радова са овогодишње конференције, или пак у целости на званичном сајту удружења. Најпре је Агнес Ким (Agnes Kim) представила мастер рад под насловом „Language and Society in Change. A historical-sociolinguistic investigation using the example of the Marchfeld (lower Austria) in the early 20th century”. Реч је исцрпној дијахронијској и социолингвистичкој анализи промена у развоју аустријских немачких дијалеката у оквиру регије Моравско поље (Доња Аустрија), насталих под утицајем интензивних језичких контаката са словенским народима (Чеси, Словаци, Словенци) и специфичних историјских догађаја с почетка XX века. Истраживање је спроведено на темељима историјске, контактне и варијационистичке лингвистике, док је средишњи део рада подразумевао квалитативну и емпиријску обраду теренских података (транскрипције и анализе лингвистичких мапа, писаних корпуса итд.).

Другу награду освојила је Пија Нилсон (Pia Nilsson) са тезом под насловом „Language in the Museum. An investigation of the views held by the public and by experts on a Swedish language museum”. Овај рад доноси оригиналну студију из области социолингвистике и језичког планирања на синхронијском плану. У раду се квалитативним и квантитативним методама истраживања испитују ставови посетилаца шведског језичког му-

зеја, подељених у четири основне групе према полу, узрасту, занимању и нивоу лингвистичког знања. Резултати упућују на очигледне разлике у очекивањима језичких стручњака и посетилаца без филолошког образовања, али и на чињеницу да су лаици далеко отворенији за питања вишејезичности и језичког планирања него што се иначе претпоставља. Будући да је Шведска једна од ретких земаља које имају музеј овога типа, ауторка указује да сличне студије могу дати препоруке и идеје за приближавање општих лингвистичких питања и проблема ширим групама корисника из различитих професионалних и друштвених окружења.

Последњи награђени рад такође је из области језичке политике. У излагању „Multilingual The Hague: Municipal language policy, politics and practice” Ане-Мике Тиме (Anne-Mieke Thieme) представила је синтезу главних резултата истраживања спроведеног на тему односа вишејезичности и општинске језичке политике града Хага, као типичног примера мултиетничке средине. Кроз призму критичке анализе дискурса, ауторка испитује утицај појединих решења из области језичке политике и језичког планирања на становнике овога града, с посебним освртом на потешкоће уочене у званичној комуникацији са општинским органима, али и у свакодневним неформалним приликама.

Некада само визионарски, пројекти унапређења дигиталне равноправности европских језика данас су део наше стварности. На основу кратког представљања излагања са овогодишњег заседања ЕФНИЛ-а, може се закључити да су научне установе задужене за системско проучавање појединачних европских језика више него икада посвећене пројектима дигитализације лексикографске, граматичке и корпусне грађе. Радови на изради јединствених дигиталних платформи за ресурсе из области друштвено-хуманистичких наука доказ су да је ширење знања један од главних приоритета на пољу међународне сарадње. Пројекти прилагођавања језичких платформи и алата одређеним узрасним и друштвеним групама сведоче о напорима за подизање свести о значају примене језичких ресурса приликом превазилажења многих здравствених, друштвених или образовних препрека. У оквиру сталне агенде европских националних института за језике, важно место припада питањима стандардизације и односа према стандарднојезичкој норми, с тим да се њиховом решавању додатно приступа из угла употребе језика на интернету, али и у контексту тренутне пандемијске ситуације. Напоследку, недавно покретање такмичења за избор најбољих европских мастер радова из различитих области науке о језику представља леп пример бриге о младим лингвистима и подстицања њиховог активног учешћа у савременим научним токовима.

БИБЛИОГРАФИЈЕ

Борђе Р. Оташевић (Београд)

ПРИЛОЗИ ЗА ГРАЂУ ЛЕКСИКОЛОШКЕ И МЕТАЛЕКСИКОГРАФСКЕ БИБЛИОГРАФИЈЕ (14)

- АЈДАЧИЋ, Дејан: Поређење српских и пољских фразеологизама који се одnose на особине говора 1 / Дејан Ајдацић // Славистика. – 21 (2017), 106–111.
- АЈДАЧИЋ, Дејан: СловоСлавија : етнолингвистика и поредбена фразеологија / Дејан Ајдацић. – Београд : Алма, 2017. – 250.
- АЈЏАНОВИЋ, Милан: Грецизми у српском географском терминосистему / Милан С. Ајџановић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 509–519.
- АЛАНОВИЋ, Миљивој: Функционална употреба речи : глаголи између лексичке и граматичке службе / Миљивој Алановић // Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. – 60, 2 (2017), 87–117.
- АЛЕКСИЋ, Мариана: О галицизмима у савременом српском и бугарском језику : семантичка анализа / Мариана З. Алексић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 187–197.
- АЛЕКСИЋ, Мариана: О заједничким лингвистичким позајмљеницама у савременом српском и бугарском језику : семантичка анализа / Мариана З. Алексић, Наташа С. Вуловић // Српски језик. – 22 (2017), 519–535.
- АНДРИЋ, Едита: A szerb glava és a magyar fej főnevekből alkotott összetett szavak kontrasztív elemzése / Andrić Edit // Језици и културе у времену и простору 6 : тематски зборник / ур. Снежана Гудурић, Биљана Радић-Бојанић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2017. – 81–97.
- АРОШЕВИЧ, Хенрик: Морфолошка средства коришћена у фразеолошкој деривацији у српском и пољском језику / Henryk Jaroszewicz // Научни састанак слависта у Вукове дане. – 46, 1 (2017), 261–271.
- АСИМОПУЛОС, Панајотис: Жуто, зелено, плаво, црвено : контрастивна анализа грчких и српских фразеолошких комбинација / Панајотис Аси-

- мопулос // Језик и књижевност у глобалном друштву : тематски зборник радова са шестог међународног научног скупа Наука и савремени универзитет 6 (2016) / ур. Гордана Ђигић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 7–18.
- АСИМОПУЛОС, Панајотис: Морфосинтаксички и лексички подаци у српским спортским листовима / Панајотис Г. Асимопулос // Зборник радова Филолошког факултета у Приштини. – 47, 1 (2017), 183–197.
- БАЈОВИЋ, Јелена: К вопросу о формировании торгово-экономической лексики в русском и сербском языках : названия торговцев тканями / Е. Р. Байович // Српски језик. – 22 (2017), 433–441.
- БАРБАТЕСКОВИЋ, Ана: Речи под лупом : зборник радова о лексици српског језика / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Танеси, 2016. – 157. – (Библиотека Српска књижевност) / Ана Барбатесковић // *Prevodilac*. – 36, 1/2 (2017), 84–92. | Приказ.
- БЕГОВИЋ, Катарина: Како смо се то живи појели? : о изразу појести се (изјести се) жив / Катарина В. Беговић // Књижевност и језик. – 64, 3/4 (2017), 425–439.
- БИЛАНЦИЈА, Софија: *Savremena nemačka leksikografija* / Jelena Kostić-Tomović. – Beograd : FOCUS, 2017. – 322. / Sofija A. Bilandžija // *Prevodilac*. – 36, 3/4 (2017), 83–86. | Приказ.
- БИЉЕТИНА, Јелена: *The Lexical Field of Verbs of Eating in English and Serbian : a Contrastive Analysis* / Jelena Lj. Biljetina // Зборник за језике и књижевности Филозофског факултета. – 7 (2017), 87–108.
- БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора: О војној лексици и терминологији у српском језику : Српска војна лексика и терминологија / Владан Јовановић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 308. / Исидора Г. Бјелаковић // Зборник Матице српске за књижевност и језик. – 65, 3 (2017), 1089–1093. | Приказ.
- БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора: Од орла клокоташа до шаренгаће : о речнику орнитонима у српском језику : Орнитолошки речник / Дејан Милорадов, Васа Павковић, Слободан Пузовић, Јавор Рашајски. – Нови Сад : Матица српска, 2016. – 484. / Исидора Г. Бјелаковић // Зборник Матице српске за књижевност и језик. – 65, 3 (2017), 1086–1089. | Приказ.
- БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора: Синонимија у терминологији код Срба у 18. и 19. веку : математичка географија и астрономија / Исидора Г. Бјелаковић // *Словенска терминологија данас* / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 305–315.

- БЈЕЛАКОВИЋ, Исидора: Терминологија код Срба у 18. и 19. веку : математичка географија и картографија / Исидора Г. Бјелаковић. – Нови Сад : Два пера, 2017. – 542.
- БЈЕЛЕНИЋ, Марта: Лексикографска обрада с.-х- глагола кãпати 'stillare' : полисемија или хомонимија? / Марта Ж. Бјеленић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 537–548.
- БЛАТЕШИЋ, Александра: Mitološke ličnosti u italijanskoj i srpskoj frazeologiji i raremiologiji / Aleksandra Blatešić // Језици и културе у времену и простору 6 : тематски зборник / ур. Снежана Гудурић, Биљана Радић-Бојанић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2017. – 135–145.
- БОГДАНОВИЋ, Маријана: Фразеологизми као средства изражавања временских значења у српском језику / Маријана Богдановић // Jezik, književnost, vreme : jezička istraživanja : zbornik radova / ur. Biljana Mišić, Vesna Lopičić. – Niš : Filozofski fakultet, 2017. – 189–201.
- БОГДАНОВИЋ, Недељко: Опсцено и вулгарно као детерминација / Недељко Р. Богдановић // Опсцена лексика у српском језику : зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 13. јуна 2015. године у Нишу / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017 : зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 13. јуна 2015. године у Нишу / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 15–20.
- БОНДЖОЛОВА, Валентина: Обсценната лексика в българското медийно пространство / Валентина Бонджолова // Опсцена лексика у српском језику : зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 13. јуна 2015. године у Нишу / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017 : зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 13. јуна 2015. године у Нишу / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 21–43.
- БОШЊАКОВИЋ, Жарко: Лексикографска обрада лексеме Христос у речницима српског књижевног и народног језика / Жарко С. Бошњаковић, Гордана Р. Штасни // Српски језик. – 22 (2017), 95–116.
- БРАТАНИЋ, Маја: Od baze do portala : razvoj nacionalne terminološke infrastrukture / Маја Bratanić, Ana Ostroški Anić, Siniša Runjaić // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 657–666.
- БРБОРИЋ, Бранислав: Одлуке Одбора за стандардизацију српског језика : сат или час / Бранислав Брборић, Иван Клајн, Предраг Пипер // Језик данас. – 9 (2017), 42–44.

- БРБОРИЋ, Вељко: Српска правописна терминологија данас : у науци и настави / Вељко Ж. Брборић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 187–196.
- БУГАРСКИ, Стеван: Псовке у Српском Семартону / Стеван Ј. Бугарски // Опсцена лексика у српском језику : зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 13. јуна 2015. године у Нишу / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 97–121.
- ВАКУЛЕНКО, Максим: Виртуална украјинско-російсько-англијска терминографична лабораторија з фізики : сучасні лінгвистичні технології у фаховій мові / Максим Олегович Вакуленко // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 681–689.
- ВАЛЕНТОВА, Ивета: Slovenská onomastická terminológia / Iveta Valentová // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 277–288.
- ВАСИЋ, Вера: Семантичко-деривационом анализом до социокогнитивног концепта : на примерима основних лексема лексичко-семантичке групе особа у српском језику / Вера М. Васић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 345–374.
- ВЕКСЛЕР, Пол: How the Asian Elements in Yiddish are a Litmus Test for Uncovering Iranianisms in the Slavic Languages and German and the Location of Irano-Slavic Confederations / Paul Wexler // Украјинистика и словенски свет : зборник научних радова : поводом 25 година украјинистике на Универзитету у Београду / ур. Људмила Поповић. – Београд : Филолошки факултет, 2017. – 129–125.
- ВЕЉКОВИЋ СТАНКОВИЋ, Драгана: О именовану човека као животиње у фигуративним значењима зоолексема у великим описним речницима српског језика / Драгана Вељковић Станковић // Семинар српског језика... – 131–146.
- ВЕЉКОВИЋ СТАНКОВИЋ, Драгана: Реификација човека у српском жаргону / Драгана Д. Вељковић Станковић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 157–171.
- ВЕЉКОВИЋ, Жарко: Кнез, принц, принцип или принцепс од Монака? / Жарко Б. Вељковић // Језик данас. – 10 (2017), 8–10.

- ВЕНЖИНОВИЧ, Наталија: Мовна картина світу українців крізь призму фраземики української мови / Наталија Венжинович // *Україністика и словенски свет : зборник научних радова : поводом 25 година україністики на Универзитету у Београду / ур. Људмила Поповић. – Београд : Филолошки факултет, 2017. – 221–227.*
- ВЕРЕИТИНОВА, Марија: Представленность актуализированной паронимической лексики в современном русском языке в сопоставлении с сербским : на примере прилагательных / Мария Михайловна Верейтинова // *Славистика. – 21 (2017), 198–201.*
- ВИТАС, Душко: Белешка о језику кулинарства / Душко Витас // *Научни састанак слависта у Вукове дане. – 46, 3 (2017), 45–60.*
- ВИЦАНОВИЋ, Марина: Функције опсцених речи и израза у српској култури / Марина М. Вицановић // *Опсцена лексика у српском језику : зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 13. јуна 2015. године у Нишу / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 173–206.*
- ВЛАЈИЋ ПОПОВИЋ, Јасна: Из историјата једног српског лингвистичког термина : позајмљеница – једна позајмица која се не узима позајмице / Јасна Б. Влајић-Поповић // *Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 527– 536.*
- ВОЛКОВА, Екатерина: Компаративна анализа пословица и фразеологизама прехранбене тематике у српском и руском језику / Екатерина Волкова // *Славистика. – 21 (2017), 209–215.*
- ВОЛНИЧ ПАВЛОВСКА, Ева: Problemy terminologiczne w działalności UN-GEEN / Ewa Wolnicz-Pawłowska // *Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 343–350.*
- ВОРКАПИЋ, Теодора: Фризерски и козметичарски жаргон у српском језику / Теодора Воркапић, Дијана Тепавчевић, Марија Кувекаловић // *Славистика. – 21 (2017), 404–417.*
- ВУЈОВИЋ, Душанка: Glagoli kretanja pomoću prevoznog sredstva : leksičko-semantičke i tvorbene karakteristike / Dušanka S. Vujić // *Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 399–414.*
- ВУКСАНОВИЋ, Светлана : Логичке неправилности и стилске фигуре као извор вербалног лингвистичког хумора у енглеском и српском језику / Светлана С. Вуксановић // *Филолог. – 15 (2017), 168–187.*

- ВУКСАНОВИЋ, Светлана: Вишезначност и синтагматски лексички односи као извор вербалног лингвистичког хумора у енглеском и српском језику / Светлана С. Вуксановић // Радови Филозофског факултета, Пале Расковник : часопис за књижевност и културу. – 18 (2016), 237–253.
- ВУЛОВИЋ, Наташа: Принципи и методе лексикографске обраде фразеолошке грађе у описном речнику савременог српског језика / Наташа С. Вуловић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 259–271.
- ВУЛОВИЋ, Наташа: Семантичка анализа два покрајинска израза из Вукове збирке српских пословица / Наташа С. Вуловић // Наш језик. – 48, 3/4 (2017), 9–17.
- ВУЛОВИЋ, Наташа: Употреба основних фразеолошких термина у српској (и словенској) лингвистици / Наташа С. Вуловић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 243–252.
- ВУЧКОВИЋ, Снежана: Повест словља : историјсколексиколошка истраживања / Снежана Вучковић. – Београд : Филолошки факултет, 2017. – 242.
- ВУЧКОВИЋ, Снежана: Табу у лексици погребног обреда српског језика / Снежана П. Вучковић // Научни састанак слависта у Вукове дане. – 46, 3 (2017), 61–72.
- ГЛИШИЋ, Јелена: Лексика народне медицине у тимочко-лужичким говори-ма / Јелена Глишић // Српски дијалектолошки зборник. – 64, 2 (2017), 309–370.
- ГОЉАК, Светлана: Образная концептуализация безумия в русской, белорусской и сербской фразеологии / Светлана В. Гољак // Славистика. – 21 (2017), 89–105.
- ГОЉАК, Светлана: Поредбена српско-украјинска фразеологија / Дејан Ајдачић, Лидија Непоп Ајдачић. – Београд : Алма, 2015. – 242. – (Монографије ; 6) / Светлана Гољак // Филолошки преглед. – 44, 2 (2017), 179–180. | Приказ.
- ГОЉАК, Светлана: СловоСлавија : етнолингвистика и поредбена фразеологија / Дејан Ајдачић. – Београд : Алма, 2017. – 250. / Светлана Гољак // Славистика. – 21 (2017), 460–462. | Приказ.
- ГОРТАН ПРЕМК, Даринка: Речи под лупом : зборник радова о лексици српског језика / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Танеси, 2016. – 157. – (Библиотека Српска књижевност) / Даринка Гортан Премк // Језик данас. – 9 (2017), 35–38. | Приказ.

- ГОРТАН ПРЕМК, Даринка: Српска лексикографија данас / Даринка С. Гортан Премк // Јужнословенски филолог. – 73, 3/4 (2017), 291–313.
- ГРИЊЕВ-ГРИЊЕВИЧ, Сергеј: Антропололингвистика как современное развитие терминоведения / Сергей В. Гринев-Гриневич // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 41–50.
- ГРКОВИЋ, Милица: Лична имена у српском народу / Милица Грковић. – Нови Сад : Прометеј, 2017. – 264.
- ГРУЈИЋ, Татјана: Метафора машине у медијском дискурсу Србије / Татјана Грујић, Јелена Даниловић Јеремић // Српски језик. – 22 (2017), 641–655.
- ГУРНИЧ, Марјуш: Czy naukowcy z krajów słowiańskich lubią terminy metafory? / Mariusz Górnicz // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 425–436.
- ДАНИЛОВИЋ ЈЕРЕМИЋ, Јелена: Лексичко-морфолошке везе и учење енглеског језика / Јелена Р. Даниловић Јеремић // Зборник радова Филолошког факултета у Приштини. – 47, 4 (2017), 301–319.
- ДВОРНИЦКА, Љубица: Niektoré aspekty výskumu a možnosti spracovania staropazovskej frazeológie / Ľubica Dvornická // 270 rokov dejín, literatúry a jazyka Slovákov vo Vojvodine : zborník prác z Medzinárodnej konferencie, ktorá sa konala v Novom Sade 16. októbra 2015 / red. Jarmila Hodoličová. – Nový Sad : Slovakistická vojvodinská spoločnosť, 2017. – 248–257.
- ДЕШИЋ, Милорад: Кроатизми у једнотомном рјечнику српског језика / Милорад П. Дешић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 121–129.
- ДЕШИЋ, Милорад: Специјална лексика и полисемија / Милорад П. Дешић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 407–416.
- ДИМКОВИЋ ТЕЛЕБАКОВИЋ, Гордана: Стандардизовање саобраћајне терминологије у српском језику / Гордана Д. Димковић Телебаковић // (Српски) језик у комуникативној функцији : XI међународни научни скуп Српски језик, књижевност, уметност, 28–29. X 2016. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2017. – 103–112.
- ДИНИЋ, Јакша: Топонимија Буцака / Јакша Динић // Ономатолошки прилози. – 24 (2017), 91–193.

- ДОБРОДОМОВ, Игор: Русское диалектное слово русского севера и Сибири : урос / Игорь Добродомов // Зборник Матице српске за славистику. – 92 (2017), 635–640.
- ДРАГИЋ, Мила: Морфосинтаксичка обележја фразеологизама у српском језику / Мила Драгић // Прилози проучавању језика. – 48 (2017), 93–107.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна: Вођарска лексика и терминологија у српском језику / Неђо Г. Јошић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 217. – (Монографије ; 24) / Рајна Драгићевеић // Српски језик. – 22 (2017), 699–704. | Приказ.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна: Детерминологизација као процес општег лексичког фонда / Рајна М. Драгићевеић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 417–424.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна: Допринос изучавањима српске терминологије : Српска војна лексика и терминологија / Владан Јовановић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 304. – (Монографије ; 25) / Рајна Драгићевеић // Српски језик. – 22 (2017), 705–709. | Приказ.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна: Како студенти читају Вуков „Рјечник“ / Рајна Драгићевеић // Семинар српског језика, књижевности и културе. Предавања 6 / ур. Драгана Мршевић-Радовић, Бошко Сувајић. – Београд : Међународни славистички центар, 2017. – 107–114.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна: Корпусно истраживање ширења компоненте *мулти*-у српском језику данас / Рајна М. Драгићевеић, Милош В. Утвић // Научни састанак слависта у Вукове дане. – 46, 3 (2017), 73–86.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна: Лексиколошка истраживања Даринке Гортан Премк / Рајна М. Драгићевеић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевеић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 41–52.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна: Орнитолошки речник / Дејан Милорадов, Васа Павковић, Слободан Пузовић, Јавор Рашајски. – Нови Сад : Матица српска, 2016. – 484. / Рајна Драгићевеић // Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. – 60, 1 (2017), 240–244. | Приказ.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна: Речник славеносрпског језика : огледна свеска / прир. Исидора Бјелаковић, Ирена Цветковић Теофиловић, Александар Милановић. – Нови Сад : Матица српска, 2017. – 299. / Рајна М. Драгићевеић // Јужнословенски филолог. – 73, 1/2 (2017), 193–200. | Приказ.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна: Српска лексикологија данас : садашње стање и перспективе / Рајна М. Драгићевеић // Јужнословенски филолог. – 73, 3/4 (2017), 259–290.

- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна: Српски рјечник или азбучни роман : књижевни делови првог и другог издања (1818, 1852) / Вук Стеф. Караџић ; прир. Мирко Вуксановић. – Нови Сад : Издавачки центар Матице српске, 2012. – 555. – (Антологијска едиција Десет векова српске књижевности ; 107) / Рајна М. Драгићевић // Јужнословенски филолог. – 73, 3/4 (2017), 389–394. | Приказ.
- ДРАЖИЋ, Јасмина: Семантичко-деривационо гнездо лексеме *брат* и његове културолошке импликације у „Српском рјечнику“ Вука Ст. Караџића / Јасмина Дражић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 415–426.
- ДРОБЊАК, Драгана: Crno-beli svet u francuskoj, španskoj i srpskoj frazeologiji / Dragana Drobñjak, Snežana Gudurić, Ksenija Šulović // Језици и културе у времену и простору 6 : тематски зборник / ур. Снежана Гудурић, Биљана Радић-Бојанић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2017. – 207–218.
- ДУБИЧИНСКИЈ, Володимир: Терминографични праці харківських лексикографів / Володимир Володимирович Дубичинський // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 125–134.
- ДУРБАБА, Оливера: Лингвистичка глобализација или мекдоналдизација језика? / Оливера М. Дурбаба // Научни састанак слависта у Вукове дане. – 46, 1 (2017), 355–363.
- ЋИНЋИЋ, Марија: Глаголски полукалкови турскога порекла у српском књижевном језику // Марија С. Ћинђић // Наш језик. – 48, 3/4 (2017), 31–38.
- ЋИНЋИЋ, Марија: Обрада лингвистичких и граматичких термина у двојезичном описном речнику : на примеру „Новог турско-српског речника = Yeni Türkçe-Sırpça Sözlük“ / Марија С. Ћинђић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 91–100.
- ЋИНЋИЋ, Марија: Семантичко-деривациони речник српскога језика : модел за семантичко-деривациони речник турцизама у српском језику / Марија С. Ћинђић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 427–440.
- ЋИНЋИЋ, Марија: Турцизми у лексичким збиркама Ресавског краја / Марија С. Ћинђић // Средњи век у српској науци, историји, књижевности и уметности : VIII Научни скуп, Деспотовац–Манасија, 20–21. август

2016. / ур. Гордана Јовановић. –Деспотовац : Народна библиотека Ресавска школа ; Београд : Институт за српски језик САНУ, 2017 – 215–220.
- БОРЂЕВИЋ, Драгана: Razvoj rečničke mikrostrukture u srednjovekovnoj arapskoj leksikografiji / Dragana Đorđević // Jezik, književnost, vreme : jezička istraživanja : zbornik radova / ur. Biljana Mišić, Vesna Lopičić. – Niš : Filozofski fakultet, 2017. – 459–469.
- БОРЂЕВИЋ, Драгана: The Arabic Lexicographical Tradition : from 2nd/8th to the 12th/18th Century / R. Baalbaki. – Leiden : Brill, 2014. / Dragana M. Đorđević // Prevodilac. – 36, 3/4 (2017), 73–76. | Приказ.
- ЂУКИЋ, Маријана: Етнолингвистика и поредбена фразеологија / Дејан Ајдачић. – Београд : Алма, 2017. – 250. / Маријана Ђукић // Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. – 60, 2 (2017), 327–332. | Приказ.
- ЂУКИЋ, Маријана: Фразеологија у тестовима из српског језика са такмичења за средњу школу / Маријана Р. Ђукић // Књижевност и језик. – 64, 1/2 (2017), 233–246.
- ЂУКИЋ, Маријана: Фразеолошки архаизми у српском језику / Маријана Р. Ђукић // Наш језик. – 48, 1/2 (2017), 73–86.
- ЂУРОВИЋ, Сања: Основни појмови морфематике српског језика / Сања Ж. Ђуровић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 213–228.
- ЂУРОВИЋ, Сања: Стилска функција антропонимијских јединица у роману „Време кокошки“ Добрила Ненадића / Сања Ж. Ђуровић, Марина Љ. Спасојевић // (Српски) језик у комуникативној функцији : XI међународни научни скуп Српски језик, књижевност, уметност, 28–29. X 2016. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2017. – 179–188.
- ЕЉКОВИЋ СТАНКОВИЋ, Драгана: О развоју лексикона у настави творбе речи / Драгана Д. Вељковић Станковић // Научни састанак слависта у Вукове дане. – 46, 3 (2017), 19–43.
- ЖАГАР КАРЕР, Мојца: Terminološko svetovanje : izkušnje in perspektive / Мојца Жагар Karer // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 361–370.
- ЖАРКОВИЋ, Маја: Мјерење морфолошке продуктивности акронима у енглеском језику : onomasiološki pristup / Маја М. Жарковић // Philologia. – 15 (2017), 1–14.

- ЖУРИЋ, Јелена: Индивидуална лексика у роману „Ода мањем злу“ Воје Чолановића / Јелена М. Журић // Зборник Матице српске за књижевност и језик. – 65, 1 (2017), 219–240.
- ЗЛАТКОВИЋ, Драгољуб: Идиоми у пиротском говору / Драгољуб Златковић // Даница. – 24 (2917), 270–276
- ЗОРЊИЋ, Емил: Политички жаргон у српском језику / Емил Зорњић, Тијана Митровић, Милица Цар // Славистика. – 21 (2017), 418–440.
- ЗУБОВ, Александар: Способы автоматического извлечения терминов из текста / Александр Васильевич Зубов // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 639–642.
- ИВАНОВИЋ, Бранислав: Savremena nemačka leksikografija / Jelena Kostić-Tomović. – Beograd : FOCUS, 2017. – 322. / Бранислав Ивановић // Филолошки преглед. – 44, 2 (2017), 184–186. | Приказ.
- ИВАНОВИЋ, Ненад: Један прилог историји српске лексикографије : „Рукописна збирка народних речи“ В. С. Караџића у грађи за „Речник САНУ“ / Ненад Б. Ивановић // Наш језик. – 48, 3/4 (2017), 57–65.
- ИВАНОВИЋ, Ненад: Лексикографски поступак у „Огледу Речника СКА“ (1944) и „Речника САНУ“ : на примерима обраде полисемних речи / Ненад Б. Ивановић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 325–337.
- ИВАНОВИЋ, Ненад: Почети савремене српске двојезичне лексикографије : историјско-концепцијски преглед / Ненад Ивановић, Татјана Ружин Ивановић // Prevodilac. – 36, 1/2 (2017), 32–49.
- ИВАНОВИЋ, Ненад: Траговима српске лексикографске културе : анализа једног рукописног речника из прве половине XIX века / Ненад Б. Ивановић // Књижевност и језик. – 64, 1/2 (2017), 77–89.
- ИВАШЧЕНКО, Викторија: Слов’янське термінознавство : проблематика й перспективи розвитку / Вікторія Людвігівна Івашченко // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 15–28.
- ИЛИЋ, Ивона: Лексичка семантика придева са значењем особине типа способност / Ивона Илић // Прилози проучавању језика. – 48 (2017), 49–73.
- ИЛИЋ, Марија: Деривационо гнездо придева бео у српском језику / Марија К. Илић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 441–459.

- ИЛИЋ, Мирјана: Семантичка екстензија назива за `људске` боје црвен, рурмен и риђ у светлу теорије концептуалне интеграције / Мирјана К. Илић // Јужнословенски филолог. – 73, 1/2 (2017), 115–133.
- ЈАКУШКИНА, Јекатерина: Велики речник црквенословенског језика новог времена. Т. 1, А–Б / ред. А. Г. Кравецки, А. А. Плетнева. – Москва, 2016. – 446. / Ј. Јакушкина // *Prevodilas*. – 36, 3/4 (2017), 81–83. | Приказ.
- ЈАНЕВ, Борјан: Речниковото богатство като фактор при формирането на лингвистичната интуиција / Борјан Георгиев Јанев, Иван Петров Чобанов // (Српски) језик у комуникативној функцији : XI међународни научни скуп Српски језик, књижевност, уметност, 28–29. X 2016. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2017. – 83–92.
- ЈАНКОВИЋ, Јелена: *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, t. I–II / red. J. Bartmińskiego. – Lublin : Uniw. Marii Curie-Skłodowskiej, 2015. – 504. / Јелена Д. Јанковић // Јужнословенски филолог. – 73, 1/2 (2017), 187–192. | Приказ.
- ЈАЊИЋ, Марина: Школска терминологија у дијакронијској перспективи / Марина С. Јањић // *Словенска терминологија данас* / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 331–341.
- ЈАШОВИЋ, Голуб: Ономастика слива реке Косанице / Голуб Јашовић. – Косовска Митровица : Филозофски факултет ; Куршумлија : Народна библиотека Куршумлија, 2017. – 410.
- ЈАШОВИЋ, Голуб: Творбена структура мушких и женских личних имена забележених у сливу реке Косанице / Голуб М. Јашовић // *Зборник радова Филолошког факултета у Приштини*. – 47, 4 (2017), 283–300.
- ЈОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена: Нека могућа термилошка разграничења у теорији текста : хипертекст, хипотекст, паратекст, псеудотекст, квазитекст / Јелена Р. Јовановић Симић // *Научни састанак слависта у Вукове дане*. – 46, 3 (2017), 87–93.
- ЈОВАНОВИЋ, Владан: О облицима компаратива у описним речницима српског језика / Владан З. Јовановић // *Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк* / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 639–652.
- ЈОВАНОВИЋ, Владан: Од суште истине до суштога : прилог лексичко-семантичком опису придева сушти / Владан Јовановић // *Језик данас*. – 9 (2017), 16–19.

- ЈОВАНОВИЋ, Владан: Српска терминологија у „Речнику словенске лингвистичке терминологије“ из угла савременог стања српске лингвистике / Владан З. Јовановић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 253–265.
- ЈОВАНОВИЋ, Војислав: Значај језичких скраћеница и њиховог тумачења у процесу комуникације / Војислав П. Јовановић // Зборник за језике и књижевности Филозофског факултета. – 7 (2017), 13–35.
- ЈОВАНОВИЋ, Гордана: Српска женска имена на почетку 16. века : на основу пописа Смедеревског санцака из 1516. године / Гордана М. Јовановић, Срђан Д. Катић, Александар М. Јаковљевић // Јужнословенски филолог. – 73, 1/2 (2017), 33–57.
- ЈОВАНОВИЋ, Иван: Вулгаризми у дискурсу телефонских разговора : један пример из руралне средине / Иван Н. Јовановић // Опсцена лексика у српском језику : зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 13. јуна 2015. године у Нишу / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 75–96.
- ЈОВАНОВИЋ, Иван: О семантичком аспекту француских и српских фразеологизама с лексемом магарац / Иван Н. Јовановић // Језик и књижевност у глобалном друштву : тематски зборник радова са шестог међународног научног скупа Наука и савремени универзитет 6 (2016) / ур. Гордана Ђигић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 57–69.
- ЈОВАНОВИЋ, Иван: Француске и српске паремије у лексичко-семантичком пољу време / Иван Јовановић // Jezik, književnost, vreme : jezička istraživanja : zbornik radova / ur. Biljana Mišić, Vesna Lopičić. – Niš : Filozofski fakultet, 2017. – 203–216.
- ЈОВАНОВИЋ, Јована: Друштвено-културне иновације и богаћење лексичког система српског језика / Јована Јовановић // Језик данас. – 9 (2017), 6–11.
- ЈОВИЋ, Александра: Анотирана библиографија радова из руске лексикологије и лексикографије : 1945– 1975. / Александра В. Јовић // Зборник радова Филолошког факултета у Приштини. – 47, 2 (2017), 377–394.
- ЈОВИЋ, Надежда: Именовање опсцених појмова у српској средњовековној медицинској терминологији / Надежда Д. Јовић // Опсцена лексика у српском језику : зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 13. јуна 2015. године у Нишу / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 145–163.
- ЈОШИЋ, Неђо: Један стари воћарски приручник и питање адаптације немачких воћарских термина у XX вијеку / Неђо Г. Јошић // Наш језик. – 48, 1/2 (2017), 45–57.

- ЈОШИЋ, Неђо: Концепт „Речника САНУ“ у свјетлости огледних свески из 1913. и 1944. године / Неђо Г. Јошић // Српски језик. – 22 (2017), 399–412.
- ЈОШИЋ, Неђо: Народни називи воћака код Срба и критеријуми њиховог раслојавања / Неђо Г. Јошић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 587–597.
- ЈОШИЋ, Неђо: Народни називи воћака у српском језику у свјетлости важних творбених модела / Неђо Г. Јошић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 461–473.
- ЈОШИЋ, Неђо: Речник шумарских термина : енглеско-српски и српско-енглески / Ана Тонић. – Београд : Удружење шумарских инжењера и техничара Србије, 2013. – 302. / Неђо Г. Јошић // Наш језик. – 48, 1/2 (2017), 110–113. | Приказ.
- ЈОШИЋ, Неђо: Три Новаковићева списа посвећена актуелним питањима лексикографске проблематике и лексикографске праксе / Неђо Г. Јошић // Научни састанак слависта у Вукове дане. – 46, 1 (2017), 87–98.
- КАВГИЋ, Александар: Концепт vremena u predizbornim sloganima američkih i srpskih predsedničkih kandidata na početku 21. veka / Aleksandar Kavgić, Olga Panić Kavgić // Jezik, književnost, vreme : jezička istraživanja : zbornik radova / ur. Biljana Mišić, Vesna Lopičić. – Niš : Filozofski fakultet, 2017. – 299–314.
- КАВГИЋ, Александар: Serbian Translations of Culture Terms in Bill Bryson’s „Made in America“ : a Case Study into Transference Procedures of Culture Terms / Aleksandar Kavgić // English Studies Today : Words and Visions : Selected Papers from the Third International Conference English Language and Anglophone Literatures Today (ELALT 3) / ed. Bojana Vujin, Mirna Radin-Sabadoš. – Novi Sad : Faculty of Philosophy, Department of Engl : Words and Visions : Selected Papers from the Third International Conference English Language and Anglophone Literatures Today (ELALT 3) / ed. Bojana Vujin, Mirna Radin-Sabadoš. – Novi Sad : Faculty of Philosophy, Department of English Studies, 2017. – 303–316.
- КЕБАРА, Марина: Семантизација спонтаних деривата (дечјих неологизама) у функцији прецедентности језичке игре / Марина В. Кебара // Српски језик. – 22 (2017), 315–331.
- КЕРКЕЗ, Драгана: Лексема *обичај* у српском језику : у поређењу са руским / Драгана Керкез // Универзитетска славистика : традиције, савремено стање, перспективе : међународни научни зборник поводом 140 година Катедре за славистику Београдског универзитета = Университетская

- славистика : традиции, современное состояние, перспективы : международный сборник научных статей посвященный 140-летию кафедры славистики Белградского университета / ур. Ксенија Кончаревић. – Београд : Филолошки факултет, 2017. – 445–461.
- КЕЦМАН, Милош: Лексика српског језика од 18. вијека до данас : Речи под лупом : зборник радова о лексици српског језика / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Танеси, 2016. – 157. – (Библиотека Српска књижевност) / Милош М. Кецман // Филолог. – 15 (2017), 442–446. | Приказ.
- КИШ, Наташа: Један пример језичке (не)економије : синонимски односи међу деадјективним именицама страног порекла / Наташа Киш // Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. – 60, 1 (2017), 71–85.
- КНЕЖЕВИЋ, Ивана: Црквенословенизми у радовима владике Николаја (Велимировића) на енглеском језику / Ивана Кнежевић // Универзитетска славистика : традиције, савремено стање, перспективе : међународни научни зборник поводом 140 година Катедре за славистику Београдског универзитета = Универзитетская славистика : традиции, современное состояние, перспективы : международный сборник научных статей посвященный 140-летию кафедры славистики Белградского университета / ур. Ксенија Кончаревић. – Београд : Филолошки факултет, 2017. – 463–474.
- КОВАЧЕВИЋ, Милош: О термину субјекат у србистици / Милош М. Ковачевић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 173–186.
- КОВТУН, Албина: Способи непрямой номінації релігійних понять в українській мові / Альбіна Анатоліївна Ковтун // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 451–460.
- КОЛАРЕВИЋ, Сања: Лексеме леви и десни у асоцијативним речницама српског и руског језика / Сања Коларевић // Славистика. – 21 (2017), 190–197.
- КРАЕВСКА, Гана: Лексика традиційних народних ремесел Центрального Поділля як об'єкт лексикографічних досліджень / Ганна Краєвська // Україністика и словенски свет : зборник научних радова : поводом 25 година україністике на Универзитету у Београду / ур. Људмила Поповић. – Београд : Филолошки факултет, 2017. – 284–292.
- КРЕЈЧИ, Павел: Toponymické komponenty s příznakem kritiky, posměchu, ironie v české, srbské a bulharské frazeologii / Pavel Krejčí // Славистика. – 21 (2017), 169–175.

- КУРПЕЈОВИЋ, Неркеса: Turcizmi u rožajskom govoru / Nerkesa Kurpejović. – Rožaje : Orbis, 2017. – 157.
- ЛАЗАРЕВА, Маргарита: О соотношении интернационального и национального в научных названиях растений : на материале русского языка / Маргарита Николаевна Лазарева // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 557–566.
- ЛАЗИЋ КОЊИК, Ивана: Ка речнику језика фолклора / Ивана Лазић Коњик // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 297–312.
- ЛАЗИЋ КОЊИК, Ивана: Лексика традиционалне културе према тематским пољима / Ивана В. Лазић-Коњик // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 613–623.
- ЛЕВИЦКА, Јана: Počiatky slovenskej terminologickej databázy a jej súčasnosť a budúcnosť / Jana Levická // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 667–677.
- ЛЕВУШКИНА, Ружица: Лексеме из општег лексичког фонда као термини у сфери православне духовности / Ружица С. Левушкина // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 439–449.
- ЛЕВУШКИНА, Ружица: Називи за свештеника и свештеничке чиновне у српском језику / Ружица Левушкина // Језик данас. – 9 (2017), 11–16.
- ЛЕВУШКИНА, Ружица: Српска фразеологија и религија : лингвокултуролошка истраживања / Наташа Вуловић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2015. – 359. / Ружица Левушкина // Зборник Матице српске за славистику. – 91 (2017), 287–289. | Приказ.
- ЛЕВУШКИНА, Ружица: Термини из сфере православне духовности у савременом српском језику / Ружица С. Левушкина // Јужнословенски филолог. – 73, 1/2 (2017), 59–82.
- ЛЕРО, Соња: Прилог српској орнитологији и лексикографији : Орнитолошки речник / Дејан Милорадов, Васа Павковић, Слободан Пузовић, Јавор Рашајски. – Нови Сад : Матица српска, 2016. – 484. / Соња С. Леро // Филолог. – 15 (2017), 408–410. | Приказ.
- ЛИГОРИО, Орсат: Сх. блавор : из балканског латинитета XI / Орсат Лигорио // Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. – 60, 1 (2017), 13–36.

- ЛИЛИЋ, Драган: Творба опсцене лексике и вулгаризама / Драган В. Лилић // Опсцена лексика у српском језику : зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 13. јуна 2015. године у Нишу / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 165–171.
- ЛИЛИЋ, Драган: Фразеологизми „У акцији“ у афоризмима Милена Миљковић / Драган В. Лилић // Српски језик. – 22 (2017), 669–677.
- ЛОМА, Александар Из историјске топонимије старе Мачве / Александар Лома // Ономатолошки прилози. – 24 (2017), 1–17.
- ЛОМА, Александар: На именословним врелима VII : „Стари српски архив“ 15 (2016) / Александар Лома // Ономатолошки прилози. – 24 (2017), 247–250. | Приказ.
- ЛОМА, Александар: Четрдесет година „Ономатолошких прилога“ / Александар Лома // Трибина САНУ. – 5 (2017), 208–214. | Приказ.
- ЉУБЕЦКА, Кацјарина: Спецыяльная лексіка беларускай мовы як аб’ект да-следавання беларускіх лінгвістаў у канцы XX – пачатку XXI стст. / Кацјарына Пятроўна Любецкая // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 51–60.
- МАКИШОВА, Ана: Názvy v zoológii z kontrastívneho aspektu / Anna Makišová // Језици и културе у времену и простору 6 : тематски зборник / ур. Снежана Гудурић, Биљана Радић-Бојанић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2017. – 99–105.
- МАЛАХОВИЧ, Марта: Prace dyplomowe z dziedziny terminologii i terminografii i powstałe w instytucie komunikacji specjalistycznej i interkulturowej uniwersytetu warszawskiego w latach 2010–2015. / Marta Małachowicz // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 61–68.
- МАНДИЋ, Слађана: Meanings of White and Black in English and Serbian Idioms : a Contrastive Analysis / Slađana D. Mandić // Зборник за језике и књижевности Филозофског факултета. – 7 (2017), 71–85.
- МАНОЈЛОВИЋ, Нина: Метафоричко мапирање лексеме future у енглеском и лексеме будућност у српском језику / Нина Манојловић // (Српски) језик у комуникативној функцији : XI међународни научни скуп Српски језик, књижевност, уметност, 28–29. X 2016. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2017. – 259–271.
- МАНОЈЛОВИЋ, Соња: Stručný etymologický slovník slovenčiny / L’ubor Králik. – Bratislava : VEDA, 2015. – 703. / Соња Ђ. Манојловић // Јужнословенски филолог. – 73, 3/4 (2017), 440–443. | Приказ.

- МАРИЋ, Биљана: „Она ми дође кад њојзи гове“ : о једном застарелом глаголу у српском језику / Биљана Марић // Језик данас. – 10 (2017), 15–18.
- МАРЈАНОВИЋ, Саша: Значењске одлике поредбених фразема францускога и српског језика / Саша П. Марјановић // Језици и културе у времену и простору 6 : тематски зборник / ур. Снежана Гудурић, Биљана Радић-Бојанић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2017. – 147–162.
- МАРКОВИЋ, Александра: Обрада префикса у вишетомним описним речницама српског језика / Александра М. Марковић // Наш језик. – 48, 3/4 (2017), 93–105.
- МАРКОВИЋ, Бранкица: О називима и основним карактеристикама сорти винове лозе у Војводини / Бранкица Ћ. Марковић // Наш језик. – 48, 3/4 (2017), 107–114.
- МАРКОВИЋ, Дејан: Абревијација (скраћивање) у електронском дискурсу руског и српског језика / Дејан Марковић // Philologia Mediana. – 9 (2017), 321–331.
- МАРКОВИЋ, Дејан: Специфични начини попуњавања руског компјутерског жаргона / Дејан С. Марковић // Језик и књижевност у глобалном друштву : тематски зборник радова са шестог међународног научног скупа Наука и савремени универзитет 6 (2016) / ур. Гордана Ћигић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 119–127.
- МАРКОВИЋ, Јордана: Статус опцене лексике у жаргону / Јордана С. Марковић // Опцена лексика у српском језику : зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 13. јуна 2015. године у Нишу / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 61–73.
- МАРЧЕТА, Јована: Допринос савременој лексикографији на примеру „Концептуалног фразеолошког речника српског, француског и италијанског језика“ / Јована Марчета // Примењена лингвистика. – 18 (2017), 21–28.
- МАРЧЕТА, Јована: Утицај европске културе на језичку слику света говорника српског, француског и италијанског језика : на примеру фразема са кулинарском компонентом / Јована Марчета // Прилози проучавању језика. – 48 (2017), 109–125.
- МАРЧУК, Јуриј: Проблемы многоязычной терминологии / Юрий Николаевич Марчук // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 85–89.
- МАТЕЈ, Игор: О семантической многоплановости терминов православия в русском языке / Игорь Константинович Матей, Ольга Владимировна Заговорская // Славистика. – 21 (2017), 65–72.
- МАТИЈАШЕВИЋ, Јелка: Речју до модерне лингвистике : Путевима речи : зборник радова у част: Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић.

- Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 654. / Јелка Матијашевић // Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. – 60, 2 (2017), 288–302. | Приказ.
- МАТИЋ, Маријана: О неоправданости англицизама у дневној штампи / Маријана Матић, Неда Видановић // (Српски) језик у комуникативној функцији : XI међународни научни скуп Српски језик, књижевност, уметност, 28–29. X 2016. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2017. – 113–124.
- МАТИЋ, Томислав: Сложене творенице у „Крешталици“ Јоакима Вујића и њихови аналогони у савременом српском језику / Томислав М. Матић // Српски језик. – 22 (2017), 413–432.
- МАЦАНОВИЋ, Ана: У сусрет „Речнику славеносрпског језика“ : Речник славеносрпског језика : огледна свеска / прир. Исидора Бјелаковић, Ирена Цветковић Теофиловић, Александар Милановић. – Нови Сад : Матица српска, 2017. – 299. / Ана З. Мацановић // Зборник Матице српске за књижевност и језик. – 65, 3 (2017), 1080–1086. | Приказ.
- МАЦАНОВИЋ, Ана: Лингвистичка терминологија Саве Мркаља / Ана З. Мацановић // Српски језик. – 22 (2017), 501–517.
- МАЦАНОВИЋ, Ана: О фразеолошким јединицама с религијским компонентама у српском језику : Српска фразеологија и религија : лингвокултуролошка истраживања / Наташа Вуловић. Јужнословенски филолог LXXV, св. 1 (2019) – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2015. – 359. / Ана З. Мацановић // Зборник Матице српске за књижевност и језик. – 65, 1 (2017), 292–295. | Приказ.
- МАЦАНОВИЋ, Ана: Поглед у ризницу воћарске лексике и терминологије : Воћарска лексика и терминологија у српском језику / Неђо Јошић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 219. / Ана З. Мацановић // Зборник Матице српске за књижевност и језик. – 65, 1 (2017), 289–292. | Приказ.
- МАЦАНОВИЋ, Ана: Српска војна лексика и терминологија / Владан Јовановић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 307. – (Едиција Монографије ; 25) / Ана Мацановић // Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. – 60, 1 (2017), 245–249. | Приказ.
- МИЈОМАНОВИЋ, Стеван: Conceptual Metaphors of Anaesthesiology / Stevan Mijomanović // Belgrade English Language and Literature Studies. – 9 (2017), 11–23.
- МИЛАНОВИЋ, Александар: Англицизми у српском језику предвуковског периода / Александар Милановић // Семинар српског језика, књижевности и културе. Предавања 6 / ур. Драгана Мршевић-Радовић, Бошко

- Сувајдић. – Београд : Међународни славистички центар, 2017. – 101–106.
- МИЛАНОВИЋ, Александар: Нова именована слатководних риба у српском језику / Александар М. Милановић // Наш језик. – 48, 3/4 (2017), 125–134.
- МИЛАНОВИЋ, Александар: Развој српске терминологије мисли у 19. веку : допринос Лазе Костића / Александар М. Милановић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 317–330.
- МИЛИЋ, Мира: „Novi englesko-srpski rečnik sportskih termina“ : makrostrukturne i mikrostrukturne inovacije / Mira Milić, Olga Panić Kavgić, Aleksandra Kardoš // Језици и културе у времену и простору 6 : тематски зборник / ур. Снежана Гудурић, Биљана Радић-Бојанић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2017. – 245–256.
- МИЛОВИЋ, Радомир: Fitonimi i zoonimi u toponimiji Banjana i Oputne Rudine / Radimir Milović, Kosto Perišić. – Nikšić : R. Milović, 2017. – 147.
- МИЛОВИЋ, Радомир: Rudine i Banjani : istorijski, antropogeografski i onomastički doticaji / Radimir Ristov Milović, Kosto Vasov Perišić. – Podgorica : Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, 2017. – 276.
- МИЛОРАДОВ, Дејан: О једном орнитониму : ружевац / Дејан Милорадов // Језик данас. – 10 (2017), 23–25.
- МИЛОРАДОВ, Дејан: Риђовка није риђа / Дејан Милорадов // Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. – 60, 2 (2017), 71–86.
- МИЛОРАДОВИЋ, Софија: Именовање времена у призренско-тимочким народним говорима : на материјалу дијалекатских речника из Врања, Нишке Каменице и Тимока / Софија Милорадовић // Језик, књижевност, време : jezička istraživanja : zbornik radova / ур. Biljana Mišić, Vesna Lopičić. – Niš : Filozofski fakultet, 2017. – 31–62.
- МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бојана: Дискурсне формуле у „Речнику српског језика“ / Бојана С. Милосављевић // Наш језик. – 48, 3/4 (2017), 135–142.
- МИЛОСАВЉЕВИЋ, Бојана: Филозофска лексика у речнику и у говору / Бојана С. Милосављевић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 493–507.
- МИЛОСАВЉЕВИЋ, Тања: Лексика српског призренског говора / Тања Милосављевић // Српски дијалектолошки зборник. – 64, 1 (2017), 1–602.
- МИЛОСАВЉЕВИЋ, Тања: Лексичко-семантичка група именица са хиперсемом улога женског члана уже породице / Тања З. Милосављевић // Књижевност и језик. – 64, 1/2 (2017), 185–200.

- МИЛОСАВЉЕВИЋ, Тања: Лексичко-семантичка репрезентација концепта способности на дијалекатској језичкој слици света : на примеру придевских лексема српског призренског говора / Тања З. Милосављевић // Јужнословенски филолог. – 73, 1/2 (2017), 135–154.
- МИЛОШЕВИЋ, Јадранка: Неке особености лексике Ратка Марковића Риђанина у збирци песама „Рувимове васкрсне вериге“ / Јадранка Ж. Милошевић // (Српски) језик у комуникативној функцији : XI међународни научни скуп Српски језик, књижевност, уметност, 28–29. X 2016. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2017. – 125–136.
- МИЋИЋ КАНДИЈАШ, Софија: Лексиколошки и лексикографски аспекти превођења енглеских медицинских израза на српски / Софија Ј. Мићић-Кандијаш // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 625–636.
- МИХАЉЕВИЋ, Милица: Terminologija kao deskriptivna ili preskriptivna znanost : stanje u Hrvatskoj / Milica Mihaljević // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 383–403.
- МОДЕРЦ, Саша: Italijanski vulgarizam *cazzo* i njegovo prevođenje na srpski jezik / Saša Moderc, Maurizio Barbi // Живи језици. – 37 (2017), 31–58.
- МОСКОВЉЕВИЋ ПОПОВИЋ, Јасмина: Prve reči i kako ih odrediti : teorijsko-metodološki problemi u proučavanju ranog leksičkog razvoja / Jasmina D. Moskovljević Popović // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 143–156.
- МРШЕВИЋ РАДОВИЋ, Драгана: Обрати (зелен) бостан / Драгана Мршевић Радовић // Семинар српског језика, књижевности и културе. Предавања 6 / ур. Драгана Мршевић-Радовић, Бошко Сувајцић. – Београд : Међународни славистички центар, 2017. – 147–149.
- МУДРИ, Александар: Западноукрајинске паралеле у русинској ратарској и повртарској лексици у Војводини / Александар Мудри // Украјинистика и словенски свет : зборник научних радова : поводом 25 година украјинистике на Универзитету у Београду / ур. Људмила Поповић. – Београд : Филолошки факултет, 2017. – 293–300.
- МУДРИ, Александар: Назви житаркох при войводянских руснацох / Александар Мудри // Славистика. – 21 (2017), 162–168.
- МУМИНОВИЋ, Глигор: Топоними Крушева и Вучева / Глигор Муминовић // Ономатолошки прилози. – 24 (2017), 195–215.

- МУТАВЦИЋ, Предраг: О фразеологизмима са лексемом *опанак* у албанском, румунском и српском језику / Предраг Ј. Мутавцић, Тања Ј. Трајковић, Anastassios L. Karpouris // Зборник за језике и књижевности Филозофског факултета. – 7 (2017), 149–177.
- НАРУШЕВИЧ ВАСИЉЕВА, Оксана: Семантико-тематична та категоријно-понятјева организација украјинској терминологији харчовој промисловости / Оксана Викторовна Нарушевич-Васиљева // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 567–576.
- НИКОЛИЋ, Весна: Квалификатор мн. Ø у „Речнику српскога језика“ : лексикографски осврт / Весна С. Николић // Књижевност и језик. – 64, 3/4 (2017), 337–353.
- НИКОЛИЋ, Весна: Лингвокултуролошка слика куће у речницима српског језика / Весна С. Николић // Књижевност и језик. – 64, 1/2 (2017), 117–136.
- НИКОЛИЋ, Весна: Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 652. / Весна С. Николић // Јужнословенски филолог. – 73, 3/4 (2017), 395–403. | Приказ.
- НОВАКОВ, Драгана: Заштитна имена у дечанском „Поменику“ : 1595–1938. / Драгана Новаков // Археографски прилози. – 39 (2017), 137–147.
- НОВОДРАНОВА, Валентина: Когнитивно моделирање терминосистеме предметној области знања / Валентина Федоровна Новодранова // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 521–527.
- НОВОДРАНОВА, Валентина: Роль Е. С. Кубряковой в становлении когнитивного терминоведения / Валентина Федоровна Новодранова // Лингвистичке актуелности. – 30 (2017), 5–11.
- НОВОКМЕТ, Слободан: Метафоричка значења животињских назива која се односе на човека ниске интелигенције у српском језику / Слободан Новокмет // Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. – 60, 1 (2017), 103–117.
- НОВОКМЕТ, Слободан: Метафорична значења животињских назива која се односе на човека неморалних особина у српском језику / Слободан Б. Новокмет // Српски језик. – 22 (2017), 537–554.
- НОВОКМЕТ, Слободан: Номинација симбола @ (ет) у савременом српском језику / Слободан Б. Новокмет // Научни састанак слависта у Вукове дане. – 46, 1 (2017), 377–388.

- ОБРАДОВИЋ, Мирјана: Оглед о топонимији села Сиљевице у Левчу / Мирјана Обрадовић // Ономатолошки прилози. – 24 (2017), 73–88.
- ОВАНОВИЋ СИМИЋ, Јелена: Нека запажања о рецептурно-гастрономском дискурсу / Јелена Јовановић Симић // Семинар српског језика, књижевности и културе. Предавања 6 / ур. Драгана Мршевић-Радовић, Бошко Сувајдић. – Београд : Међународни славистички центар, 2017. 115–130.
- ОПСЦЕНА лексика у српском језику : зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 13. јуна 2015. године у Нишу / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 206.
- ОРЧИЋ, Лидија: Метафора у термилошким колокацијама у енглеском и њихови преводни еквиваленти у српском језику / Лидија С. Орчић, Адмир Р. Горчевић // Зборник радова Филолошког факултета у Приштини. – 47, 1 (2017), 199–215.
- ОТАШЕВИЋ, Ђорђе: Језик српских комерцијалних реклама у доба глобализације / Ђорђе Р. Оташевић // Научни састанак слависта у вукове дане. – 46, 1 (2017), 365–376.
- ОТАШЕВИЋ, Ђорђе: Класификација школских речника српског језика / Ђорђе Р. Оташевић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 313–324.
- ОТАШЕВИЋ, Ђорђе: Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 652. / Ђорђе Оташевић // Лингвистичке актуелности. – 30 (2017), 19–31. | Приказ.
- ОТАШЕВИЋ, Ђорђе: Рад на српској слободнозидарској терминологији / Ђорђе Р. Оташевић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 461–467.
- ПАВКОВИЋ, Васа: Виле у „ Речнику САНУ“ / Васа Б. Павковић // Наш језик. – 48, 3-4 (2017), 143–148.
- ПАВЛОВИЋ ШАЈТИНАЦ, Маја: Русизми у српској штампи / Маја Павловић-Шајтинац. – Београд : NM libris, 2017. – 175.
- ПАВЛОВИЋ ШАЈТИНАЦ, Маја: Основни руско-српски речник : приручник за ученике, студенте и наставнике / Радмило Маројевић. – Бања Лука : Паневропски универзитет Апеирон, 2016. – 270. – (Едиција Заједничке основе ; 18) / Маја Павловић-Шајтинац // Српски језик. – 22 (2017), 733–740. | Приказ.

- ПАВЛОВИЋ, Јелена: Округли сто посвећен ономастици „Знаковни карактер личног имена“ = Крџла маса по ономастика „Знаков карактер на собствениите имена“ / Јелена Павловић // Лингвистичке актуелности. – 30 (2017), 61–63.
- ПАНИЋ КАВГИЋ, Олга: Linguistic Creativity at Work : Nicknames of Women Tennis Players / Olga Panić--Kavgić // English Studies Today : Words and Visions : Selected Papers from the Third International Conference English Language and Anglophone Literatures Today (ELALT 3) / ed. Bojana Vujić, Mirna Radin-Sabadoš. – Novi Sad : Faculty of Philosophy, Department of English Studies. – 383–400.
- ПАОЛИНИ, Микеле: Riferimenti danubiano-balcanici nel „Dizionario della lingua italiana“ di Niccolò Tommaseo e Bernardo Bellini / Michele Paolini // Језици и културе у времену и простору 6 : тематски зборник / ур. Снежана Гудурић, Биљана Радић-Бојанић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2017. – 257–267.
- ПЕРИШИЋ, Јелена: Колокације са лексемама основа и темељ у електронском корпусу савременог српског језика / Јелена Перишић // Прилози проучавању језика. – 48 (2017), 75–92.
- ПЕТКОВА, Гергана: Србски лични имена, образувани от римско митологично име / Гергана Петкова // (Српски) језик у комуникативној функцији : XI међународни научни скуп Српски језик, књижевност, уметност, 28–29. X 2016. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2017. – 145–153.
- ПЕТРОВИЋ САВИЋ, Мирјана: Живот топонима у Тршићу / Мирјана Петровић-Савић // Ономатолошки прилози. – 24 (2017), 61–72.
- ПЕТРОВИЋ САВИЋ, Мирјана: Из географске терминологије Јадра / Мирјана С. Петровић-Савић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 599–611.
- ПЕТРОВИЋ САВИЋ, Мирјана: Називи биљака у топонимији Рађевине : творбено-семантички аспект / Мирјана Петровић-Савић // Српски језик. – 22 (2017), 571–586.
- ПЕТРОВИЋ, Горан: О метафоричкој концептуализацији различитих људских емоција и особина у српском језику помоћу изворних домена ватре и пламена / Горан Петровић // Савремена проучавања језика и књижевности : зборник радова са VIII научног скупа младих филолога Србије, одржаног 2. априла 2016. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2017. – 27–37.

- ПЕТРОВИЋ, Драгољуб: Лексичка белешка : праворек (праворијек), не правоговор? / Драгољуб Петровић // Језик данас. – 9 (2017), 5.
- ПЕТРОВИЋ, Срђан: Лексикологија и лексикографија у светлу савремених приступа : зборник научних радова / ур. Стана Ристић, Ивана Лазић Коњик, Ненад Ивановић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 577. / Срђан Петровић // Славистика. – 21 (2017), 444–453. | Приказ.
- ПЕТРОНИЈЕВИЋ, Божинка: Skraćenice u kontrastu : prilog kontrastivnoj derivatologiji : nemačko-srpski/srpsko-nemački / Božinka Petronijević. – Београд : Fokus, 2017. – 140.
- ПЛЕШКО, Мартин: La féminisation linguistique au Sénégal : état des lieux / Martin D. Pleško // Филолог. – 15 (2017), 61–75.
- ПОПОВИЋ НИКОЛИЋ, Данијела: Псовке у демонолошким предањима / Данијела Р. Поповић Николић // Опсцена лексика у српском језику : зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 13. јуна 2015. године у Нишу / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 123–144.
- ПОПОВИЋ, Драгана: Лексичко значење глагола перцепције и категорије вида : на материјалу руског и српског језика / Драгана Поповић // Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. – 60, 1 (2017), 195–207.
- ПОПОВИЋ, Људмила: Речник глаголске рекције : Словник дієслівного керування / Л. М. Колібаба, В. М. Фурса. – Київ : Либідь, 2016. – 656. / Људмила Поповић // Зборник Матице српске за славистику. – 91 (2017), 276–279. | Приказ.
- ПРЋИЋ, Твртко: „Englesko-srpski kontrastivni rečnik sinonima“ : teorijske i praktične osnove / Tvrtko Prčić // Језици и културе у времену и простору 6 : тематски зборник / ур. Снежана Гудурић, Биљана Радић-Бојанић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2017. – 269–287.
- ПРЋИЋ, Твртко: Какав нам специјализовани речник српског језика највише треба / Твртко Т. Прћић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 273–296.
- ПУТЕВИМА речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 654.
- РАДИЋ, Јованка: О логичким основама српских лингвистичких термина на -ица и -ина / Јованка Радић // Словенска терминологија данас / ур. Пре-

- драг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 149–171.
- РАДИЋ, Јованка: Шта лична имена говоре о разлици мушко–женско, роду и структурној организацији језика / Јованка Радић // Ономатолошки прилози. – 24 (2017), 19–59.
- РАДИЋ, Првослав: О тзв. „Великом речнику САНУ“ и неким другим питањима / Првослав Т. Радић // Књижевност и језик. – 64, 1/2 (2017), 25–37.
- РАДИЋ, Првослав: О фразеологизму *набити се у ћутинце* : лингвокултуролошки приступ / Првослав Т. Радић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 231–243.
- РАДОВАНОВИЋ, Драгана: Од Вукове трпезе из његовог „Рјечника“ до Матичиног једнотомника / Драгана И. Радовановић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 577–585.
- РАДОВАНОВИЋ, Милорад: Градабилна vs неградабилна антонимија / Милорад М. Радовановић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 109–119.
- РАДОВИЋ ТЕШИЋ, Милица: Српска војна лексика и терминологија / Владан Јовановић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 304. – (Монографија ; 25) / Милица Н. Радовић Тешић // Јужнословенски филолог. – 73, 1/2 (2017), 211–217. | Приказ.
- РАДОЈЧИЋ, Драгана: Лексеме *хлеб*, *сољ*, *каша* у пословицама и фразеологизмима : руско-српска паралела / Драгана Радојчић // Славистика. – 21 (2017), 176–181.
- РАДУЛОВИЋ, Милица: The Formal Characteristics of Concealing Euphemisms in English and Serbian / Milica Radulović, Vladimir Ž. Jovanović // Језици и културе у времену и простору 6 : тематски зборник / ур. Снежана Гудурић, Биљана Радић-Бојанић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2017. – 189–206.
- РАЗДОБУДКО ЧОВИЋ, Лариса: Фразеологизми с повећаном експресивно-емоционалном бојом у наративној структури „Проклете авлије“ Иве Андрића и питања руских преводних еквивалената / Лариса И. Раздобудко-Човић // Научни састанак слависта у Вукове дане. – 46, 1 (2017), 251–260.

- РАМИЋ, Никола: Из лексике ливадарства у говору Срба доњег Ливањског поља / Никола И. Рамић // Наш језик. – 48, 3/4 (2017), 157–163.
- РАМИЋ, Никола: О лексичким и семантичким дијалектизмима / Никола И. Рамић // (Српски) језик у комуникативној функцији : XI међународни научни скуп Српски језик, књижевност, уметност, 28–29. X 2016. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2017. – 73–82.
- РАТКОВИЋ, Драгана: Вођарска лексика и терминологија у српском језику / Неђо Г. Јошић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 217. – (Монографије ; 24) / Драгана М. Ратковић // Јужнословенски филолог. – 73, 1/2 (2017), 218–224. | Приказ.
- РЕЉИЋ, Митра: Појам славе у књижевном и публицистичком стваралаштву током Великог рата / Митра М. Рељић // Зборник радова Филолошког факултета у Приштини. – 47, 2 (2017), 3–14.
- РЕМЕТИЋ, Слободан: Куд год да окренеш – Косово : Ономастика централног Косова / Милета Букумирић. – Београд : Српска академија наука и уметности, 2015. – 298. – (Библиотека Ономатолошких прилога ; 3) / Слободан Реметић // Трибина САНУ. – 5 (2017), 214–220. | Приказ.
- РИЛКИНА, Олга: Способы терминообразования русских нозологических терминов : на материале русскоязычной терминологии детской кардиологии / Ольга Михайловна Рылкина // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 529–536.
- РИСТИЋ, Невена: Концептуализација лексема *страх* и синонимних лексема / Невена Ристић // *Philologia Mediana*. – 9 (2017), 385–409.
- РИСТИЋ, Стана: О лексикографији Александра Белића : из необјављених рукописа / Стана Ристић, Ненад Ивановић // Александар Белић, српски лингвиста века. Књ. 2, Александар Белић и страни слависти; Под кровом Српске академије наука и уметности / ур. Драгана Мршевић-Радовић, Бошко Сувајцић, Срето Танасић. – Београд : Филолошки факултет, 2017. – 195–260.
- РИСТИЋ, Стана: Обрада опscene лексике и њених деривата у „Речнику САНУ“ / Стана С. Ристић, Драгана Ј. Цвијовић // Опscene лексика у српском језику : зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 13. јуна 2015. године у Нишу / прир. Јордана Марковић. – Ниш : Филозофски факултет, 2017. – 45–59.
- РИСТИЋ, Стана: Правила спојивости у реализацији лексичког значења и начин њиховог представљања у дескриптивним речницима / Стана С. Ристић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк /

- ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 223–230.
- РИСТИЋ, Стана: Речи под лупом : зборник радова о лексици српског језика / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Танеси, 2016. – 157. – (Библиотека Српска књижевност) / Стана Ристић // Наш језик. – 48, 1/2 (2017), 105–109. | Приказ.
- РИШКИНА, Елена: О некоторых динамических процессах в современной русской терминологии / Елена Викторовна Рыжкина // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 549–556.
- РОБЊАК, Драгана: *Srce u francuskoj i srpskoj frazeologiji* / Dragana Drobnyak, Snežana Gudurić // Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду. – 42, 1 (2017), 199–218.
- РОШКОВА, Тамара: Статус и типологизација глагола в медицинској терминологији / Тамара Валентиновна Рожкова // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 537–547.
- САВИЋ ГРУЈИЋ, Ана: Антропографска лексика у говорима сврљишког краја : лингвогеографски приступ / Ана Р. Савић-Грујић // Српски дијалектолошки зборник. – 64, 2 (2017), 1–308.
- САВИЋ ГРУЈИЋ, Ана: Лексеме за именовање особа мале главе у говорима сврљишког краја / Ана Р. Савић Грујић // Наш језик. – 48, 3/4 (2017), 169–176.
- САВИЋ ГРУЈИЋ, Ана: Лексеме за означавање особа специфична хода у југоисточним српским говорима / Ана Р. Савић-Грујић // Српски језик. – 22 (2017), 443–455.
- САВИЋ, Биљана: О војној лексици у „Житију краља Милутина“, архиепископа Данила Пећког : на материјалу преписа из „Даниловог зборника“ из 1553. год. / Биљана М. Савић // Радови Филозофског факултета, Пале Расковник : часопис за књижевност и културу. – 18 (2016), 201–207.
- САВИЋ, Виктор: Ближе одређење назива за документе у српским манастирским даровницама из епохе Немањића : 1196–1371. / Виктор Д. Савић // Српски језик. – 22 (2017), 137–153.
- САВИЋ, Виктор: Српски називи документа у средњем веку : према самим документима (1189–1346) / Виктор Д. Савић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 291–303.
- САДИКОВИЋ, Амира: *From Bushisms to Trumpisims : Has the Lapse of Time Affected Political Rhetoric?* / Amira Sadiković, Selma Đuliman // Jezik,

- književnost, vreme : jezička istraživanja : zbornik radova / ur. Biljana Mišić, Vesna Lopičić. – Niš : Filozofski fakultet, 2017. – 315–324.
- СИКИМИЋ, Биљана: Миклошичева збирка речи из Тимока / Биљана Сикимић. – Књажевац : Народна библиотека Његош, 2017. – 98.
- СИМИЋ, Звездана: Немачки фразеологизми са компонентом антропоморфних митских бића и њихови еквиваленти у српском језику / Звездана Симић // Савремена проучавања језика и књижевности : зборник радова са VIII научног скупа младих филолога Србије, одржаног 2. априла 2016. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2017. – 59–68.
- СИРУК, Олена: Болгарські й українські терміни спорідненості : словники versus паралельні тексти / Олена Сірук, Іван Держанський // Україністика и словенски свет : зборник научних радова : поводом 25 година україністике на Универзитету у Београду / ур. Људмила Поповић. – Београд : Филолошки факултет, 2017. – 213–220.
- СЛИЈЕПЧЕВИЋ, Светлана: О елементима хагиографије у једном типу политичких летака / Светлана Слијепчевић // Српски језик. – 22 (2017), 207–216.
- СЛИЈЕПЧЕВИЋ, Светлана: О односу слогана и фразеолошких јединица у политичком дискурсу у српском језику / Светлана М. Слијепчевић // Научни састанак слависта у Вукове дане. – 46, 1 (2017), 273–282.
- СЛИЈЕПЧЕВИЋ, Светлана: Персуазивни и манипулативни потенцијал глаголских облика у рекламно-пропагандном жанру у политичком дискурсу / Светлана Слијепчевић // Jezik, književnost, vreme : jezička istraživanja : zbornik radova / ur. Biljana Mišić, Vesna Lopičić. – Niš : Filozofski fakultet, 2017. – 269–283.
- СПАСОЈЕВИЋ, Марина: Допринос проф. др Даринке Гортан Премк српској лексикографији / Марина Љ. Спасојевић // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 53–72.
- СПАСОЈЕВИЋ, Марина: Појмовно-терминолошки апарат при проучавању глаголског вида и сродних појава у србистици у светлу аспектолошких приступа / Марина Љ. Спасојевић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 229–241.
- СПАСОЈЕВИЋ, Марина: Српска војна лексика и терминологија / Владан Јовановић. – Београд : Институт за српски језик САНУ, 2016. – 304. –

- (Монографија ; 25) / Марина Спасојевић // Наш језик. – 48, 1/2 (2017), 114–118. | Приказ.
- СПАСОЈЕВИЋ, Марина: У сусрет двестотој годишњици Вуковог издања „Српског рјечника“ / Марина Спасојевић // Даница. – 24 (2917), 260–269.
- СТАКИЋ, Мирјана: Поливалентност лексема простор и време у роману „Ереб“ Урсуне Познански / Мирјана М. Стакић // Књижевност и језик. – 64, 3/4 (2017), 441–448.
- СТАМЕНКОВИЋ, Иван: Stamping out ISIS : Metaphorical Expressions about Terrorism in Donald Trump’s Campaign Speeches / Ivan Stamenković // Facta universitatis. – 15, 2 (2017), 245–262.
- СТАМЕНОВА, Албена: Динамика запозиченој давньоболгарској лексици в украјинској і російској літературних мовах / Албена Стаменова // Украјинистика и словенски свет : зборник научних радова : поводом 25 година украјинистике на Универзитету у Београду / ур. Људмила Поповић. – Београд : Филолошки факултет, 2017. – 136–145.
- СТАНОЈЕВИЋ ГОЦИЋ, Маја: On Conceptual Metaphors in EU Treaties / Маја Stanojević Gocić // English Studies Today : Words and Visions : Selected Papers from the Third International Conference English Language and Anglophone Literatures Today (ELALT 3) / ed. Војана Вујин, Мирна Радин-Сабодош. – Нови Сад : Faculty of Philosophy, Department of English Studies. – 415–429.
- СТИЈОВИЋ, Рада: „Речник САНУ“ као база термилошких речника : на примеру „Речника кулинарства“ / Рада Стијовић, Олга Сабо, Ранка Станковић // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 109–123.
- СТИЈОВИЋ, Рада: Грађа за „Речник САНУ“ : благо које треба сачувати : о дигитализацији листића / Рада Р. Стијовић // Наш језик. – 48, 3/4 (2017), 201–207.
- СТОЈИЉКОВИЋ, Милица: Концепт свадбе у српском језику : на материјалу речничке и паремиолошке грађе / Милица Стојиљковић // Philologia Mediana. – 9 (2017), 425–444.
- ТИРТОВА, Галина: О неким аспектима адаптације англицизама у српском језику / Галина П. Тиртова // Научни састанак слависта у Вукове дане. – 46, 1 (2017), 283–288.
- ТОДОРОВИЋ, Светлана: Употреба појмовне метафоре у усвајању новинске лексике у настави енглеског језика / Светлана Тодоровић // Савремена проучавања језика и књижевности : зборник радова са VIII научног скупа младих филолога Србије, одржаног 2. априла 2016. године

- на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2017. – 171–183.
- ТРАЈКОВИЋ, Тања: Фразеологизми с конституентом соматског порекла у делима албанског писца Исмаила Кадереа / Тања Трајковић, Ана Сивачки // Савремена проучавања језика и књижевности : зборник радова са VIII научног скупа младих филолога Србије, одржаног 2. априла 2016. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. 1 / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2017. – 49–58.
- ТРИВИЋ, Анета: Телесне метафоре с временским значењем у српском и шпанском језику / Анета Тривић // *Jezik, književnost, vreme : jezička istraživanja : zbornik radova* / ур. Biljana Mišić, Vesna Lopičić. – Niš : Filozofski fakultet, 2017. – 229–241.
- ТРИВИЋ, Анета: Тело, простор, време : метафоричка пресликавања у соматској фразеологији / Анета Тривић // *Језици и културе у времену и простору 6 : тематски зборник* / ур. Снежана Гудурић, Биљана Радић-Бојанић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2017. – 219–228.
- ТРОФИМКИНА, Олга: Библизми *юдоль плачевная* и *земля обетованная* в руском и сербском литературных языках / Ольга И. Трофимкина // *Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк* / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 215–222.
- ЂИРИЋ, Младен: *Рojmovni obrasci stvaranja nadimaka u srpskom jeziku* / Младен Ћирић, Љубица Ђурић // *Језици и културе у времену и простору 6 : тематски зборник* / ур. Снежана Гудурић, Биљана Радић-Бојанић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2017. – 317–327.
- УВОЂЕЊЕ доменских и семантичких маркера за област рударства у српске електронске речнике / Иван Обрадовић, Александра Томашевић, Ранка Станковић, Биљана Лазић // *Научни састанак слависта у Вукове дане*. – 46, 3 (2017), 147–158.
- ФАЈФАР, Тања: *Jezikovnokulturna ustreznost kot terminološko načelo* / Tanja Fajfar // *Словенска терминологија данас* / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 351–360.
- ФЕЈСА, Михајло: Лексичке разлике у говору Русина Руског Крстура и Куцуре / Михајло Фејса // *Језици и културе у времену и простору 6 : тематски зборник* / ур. Снежана Гудурић, Биљана Радић-Бојанић. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2017. – 351–359.

- ФЛОРЕС, Лилијана Карина Аланис: Diccionarios y traductores en línea en e/le: un análisis desde la teoría de la argumentación en la lengua / Liliana Karina Alanís Flores // *Анали Филолошког факултета*. – 29, 1 (2017), 107–124.
- ХАЛАС ПОПОВИЋ, Ана: A New Approach to Lexicographic Definition of Polysemous Words in English and Serbian / Ana Halas // *English Studies Today : Words and Visions : Selected Papers from the Third International Conference English Language and Anglophone Literatures Today (ELALT 3)* / ed. Bojana Vujin, Mirna Radin-Sabadoš. – Novi Sad : Faculty of Philosophy, Department of English Studies. – 259–273.
- ХАЛАС ПОПОВИЋ, Ана: Metaforička značenja engleskog prideva *hard* i srpskog prideva *tvrd* : kognitivnolingvistička analiza / Ana Halas // *Годишњак Филозофског факултета у Никшићу*. – 42, 1 (2017), 99–115.
- ХАРВАЛИК, Милан: Slovanská onomastická terminologie v mezinárodním kontextu / Milan Harvalík // *Словенска терминологија данас* / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 267–275.
- ХУДЕЧЕК, Лана: Anglizmi u hrvatskome nazivlju / Lana Hudeček // *Словенска терминологија данас* / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 371–382.
- ЦУКУТ, Слађана: Систематична библиографија лексикографских радова : Дијалекатска лексикографија штокавског наречја : од 1818. до 2014. године : библиографија / Љиљана Недељков, Бранкица Марковић // *Српски дијалектолошки зборник*. – 62 (2015), 247–326. / Слађана М. Цукут // *Филолог*. – 15 (2017), 428–431. | Приказ.
- ЧАМУР, Милица: Безеквивалентна лексика као лингвокултуролошки и преводилачки проблем на плану руског и српског језика / Милица Б. Чамур // *Радови Филозофског факултета, Пале Расковник : часопис за књижевност и културу*. – 18 (2016), 289–304.
- ЧМЕЛИКОВА ГАЗДОШОВА, Оксана: Субстантивовані прикметники в українській і чеській юридичній термінології / Оксана Чмеликова-Газдошова // *Словенска терминологија данас* / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 481–491.
- ЧОЛАКОВИЋ, Вера: Славенизми у словима (бесједама) из „Српско-далматинског магазина“ : 1836– 1873. / Вера Чолаковић // *(Српски) језик у комуникативној функцији : XI међународни научни скуп Српски језик, књижевност, уметност, 28–29. X 2016. Књ. 1* / ур. Милош Ковачевић, Јелена Петковић. – Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2017. – 137–144.

- ШЕЛОВ, Сергеј: Универсални терминологички лексикон : нови тип терминологичких лексикона / Сергеј Дмитриевич Шелов // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 71–84.
- ШИПКА, Данко: Двојезична терминологија исламских термина / Данко Шипка // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 101–108.
- ШИПКА, Данко: Лексички слојеви словенског културног идентитета / Данко М. Шипка // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 131–142.
- ШТАСНИ, Гордана: Nomina instrumenti у српском језику / Гордана Штасни // Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду. – 42, 1 (2017), 339–356.
- ШТАСНИ, Гордана: Речник славеносрпског језика : огледна свеска / прир. Исидора Бјелаковић, Ирена Цветковић Теофиловић и Александар Милановић. – Нови Сад : Матица српска, 2017. – 299. / Гордана Штасни // Зборник Матице српске за филологију и лингвистику. – 60, 2 (2017), 281–288. | Приказ.
- ШТАСНИ, Гордана: Суфиксална синонимија у српском језику / Гордана Р. Штасни // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 387–398.
- ШТАСНИ, Гордана: Термини у домену нанотехнологије / Гордана Р. Штасни // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 469–479.
- ШТАСНИ, Гордана: Фазични придеви са значењем унутрашњих људских особина / Гордана Р. Штасни // Научни састанак слависта у Вукове дане. – 46, 1 (2017), 289–299.
- ШТРБАЦ, Гордана: Соматизми и концептуализација стварности у српском језику : глава и њени делови / Гордана Штрбац, Гордана Штасни. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2017. – 199.
- ШТРБАЦ, Гордана: Фразеологизми са значењем карактерних особина људи / Гордана Р. Штрбац // Путевима речи : зборник радова у част Даринки Гортан Премк / ур. Рајна Драгићевић. – Београд : Филолошки факултет, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, 2017. – 245–257.

ШТРБАЦ, Гордана: Фразеолошки потенцијал соматске лексике у српском језику : на примеру соматизама језик, ухо/уво, мозак и образ / Гордана Р. Штрбац // Јужнословенски филолог. – 73, 1/2 (2017), 83–113.

ШЧЕРБИН, Вячеслав: Отраслевая лексикографија Беларуси / Вячеслав Константинович Щербин // Словенска терминологија данас / ур. Предраг Пипер, Владан Јовановић. – Београд : САНУ : Институт за српски језик САНУ, 2017. – 135–146.